

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 17 november justerades.

§ 2 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte den 14–15 december

Tredje vice talmannen meddelade att *tisdagen den 19 december kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 14–15 december äga rum.

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Tredje vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till försvarsutskottet:
RiR 2023:22 Nödnumret 112 – statens och SOS Alarms hantering av larm

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
EU-dokument
COM(2023) 716 till socialförsäkringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 22 februari 2024*.

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:183 om superdepartement och nationell strategi för norra Sverige

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Serkan Köse har frågat mig när superdepartementet förväntas vara operativt och vilka departement och verksamheter som kommer att integreras eller samordnas inom detta nya organ. Vidare har han frågat mig om ett formellt beslut om utvecklingen av en nationell strategi

för norra Sverige har fattats och, om så är fallet, om jag kan specificera vilka mål och riktlinjer inom mitt ansvarsområde strategin innehåller. Han har också frågat vilka åtgärder och initiativ som är planerade inom ramen för den nationella strategin för norra Sverige för att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning som matchar regionens framtida arbetsmarknadsbehov och industriella utveckling.

Klimat- och näringslivsdepartementet har ansvar för frågor som rör klimat, miljö, energi, näringsliv och innovation. Departementet ansvarar även för strålsäkerhet, Agenda 2030 och friluftsliv samt arbetar med omställningen till cirkulär ekonomi. Klimat- och näringslivsdepartementet har två statsråd, energi- och näringsminister Ebba Busch och klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari. Departementet har funnits sedan den 1 januari 2023.

Som Serkan Köse uppger publicerades den 11 januari 2023 en debattartikel där tre statsråd, däribland jag, aviserade en strategi för norra Sverige och för omställningen. Av budgetpropositionen för 2024 framgår också att regeringen avser att utarbeta en strategi för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län, där det nu sker flera parallella och omfattande industriinvesteringar som behöver realiseras i snabb takt.

Kompetensförsörjningen är en nyckelfaktor för att klara energiomställningen och för att kunna genomföra de stora företagsetableringar och företagsexpansioner som pågår och planeras. Det finns ett behov av kompetens på gymnasial nivå och yrkeshögskolenivå på många områden med koppling till den pågående omställningen. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen för 2024 att medel tillförs för fler platser både inom yrkeshögskolan och den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Regeringen föreslår också ett nytt statsbidrag, från och med 2024, för yrkesinriktad utbildning inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå vid företagsetableringar eller företagsexpansioner med fokus på glest befolkade län, liksom en utbyggnad av civilingenjörsutbildningarna.

Inom arbetsmarknadspolitiken fortsätter regeringens arbete för att återupprätta arbetslinjen. Arbetsmarknadspolitiken behöver utformas så att fler kommer i arbete och så att den blir mer kostnadseffektiv. En del i detta är Arbetsförmedlingens arbete med att stödja, kontrollera och följa upp sökaktivitet, inklusive den geografiska och yrkesmässiga rörligheten bland arbetslösa.

Under hösten 2022 invigde Arbetsförmedlingen ett kansli för omvandling och matchning i norr, med ett kontor i Skellefteå. Därefter har även ett kontor upprättats i Luleå. Kansliets uppdrag är att arbeta med såväl strategisk samverkan som operativa insatser för att testa och identifiera framgångsrika arbetssätt som främjar geografisk rörlighet och kompetensförsörjning till de kommuner i Norrbotten och Västerbotten som i dag står mitt i eller inför stora företagsetableringar eller företagsinvesteringar i samband med den gröna omställningen. Kansliet arbetar med privata och offentliga arbetsgivare för att täcka så stor del av kompetensbristen som möjligt.

Sverige behöver även bli bättre på att attrahera och behålla utländsk arbetskraft med efterfrågad kompetens. Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen en satsning om 25 miljoner kronor 2024 för att stärka

Anf. 2 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet Johan Pehrson för svaret.

I början av året skrev Johan Pehrson, Ebba Busch och Andreas Carlson en debattartikel i Dagens industri om regeringens planer på att inrätta ett så kallat superdepartement och om att man skulle ta fram en samlad strategi för norra Sverige för att påskynda den industriella gröna omställningen. Det som initialt presenterades som ett superdepartement har i verkligheten blivit en sammanslagning av Miljödepartementet och Näringsdepartementet, nu känt som Klimat- och näringslivsdepartementet.

Denna förändring har väckt kritik, särskilt gällande en potentiell nedprioritering av miljöfrågorna. Det är dock inte detta vi ska debattera i dag, utan att det också har lett till oro och frågeställningar kring departementets funktion och fokus.

Nyligen publicerades en artikel i tidningen Altinget som belyste hur sammanslagningen har påverkat arbetsglädjen på departementet. Nästan var tionde medarbetare bedömer att arbetsglädjen är så pass dålig att det omedelbart behöver åtgärdas. Dessutom upplever fyra av tio medarbetare att den låga arbetsglädjen är eller kan bli en riskfaktor. Även arbetsbelastningen upplevs som en riskfaktor av sex av tio medarbetare.

Dessa siffror är oroväckande och kan signalera djupa strukturella problem inom departementet, vilket väcker frågor om arbetsmiljön men framför allt om det som vi ska diskutera i dag, nämligen hanteringen av den gröna omställningen.

Fru talman! Den andra delen av min interpellation gällde den samlade strategin för norra Sverige. Statsrådet nämnde också i artikeln i januari att en nationell strategi skulle tas fram.

Detta är den fjärde debatten med Johan Pehrson i år om kompetensförsörjningsfrågan i ljuset av den gröna industriella omställningen i norra Sverige. Trots att det har gått ett år sedan det gavs ett löfte om en strategi verkar det inte som att några konkreta åtgärder eller reformer eller någon strategi är på plats.

I april ställde jag en skriftlig fråga till Johan Pehrson som gällde om den aviserade strategin för norra Sverige också skulle inkludera arbetsmarknadsområdet, det vill säga om det finns en plan för att hantera kompetensförsörjningsfrågan inom strategin. Johan Pehrson svarade i sitt skriftliga svar att kompetensförsörjning är ett av flera områden som kommer att tas upp i strategin och att arbete med strategin för närvarande pågår inom Regeringskansliet.

Nu mot slutet av året undrar jag hur det går med detta arbete. Med tanke på statsrådets svar verkar det som att inget har hänt under året, för nu skjuter Johan Pehrson på frågan till nästa år.

Fru talman! Denna fördröjning är bekymrande med tanke på den industriella förändringen och de utmaningar norra Sverige står inför samtidigt som kommuner och näringsliv ropar på att staten och Johan Pehrson ska agera. Det är också oklart om frågan om kompetensförsörjningen ingår i den nya strategin för nyindustrialisering som Johan Pehrson pratar om. Det vore bra om Johan Pehrson kunde förtydliga detta i sitt nästa inlägg.

Svar på
interpellationer

Kompetensförsörjningsfrågan är viktig för Sverige och Sveriges framtid. Därför är det viktigt att statsrådet tar sitt ansvar och kan svara på när den nationella strategin för den gröna omställningen kommer.

Anf. 3 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Arbetet pågår i Regeringskansliet. Parallellt med detta genomförs hela tiden en politik för att stärka och stödja industrialiseringen i hela Sverige, inte minst i Norrbotten och Västerbotten.

Det handlar om att vi ställer om energisystemet och arbetar offensivt med skatterna. Fler experter ska kunna jobba i Sverige. Vi sänker skatterna för vanligt folk, så att det lönar sig mer att arbeta. Vi bekämpar inflationen. Vi jobbar med infrastrukturen, som har varit så fruktansvärt eftersatt i många år. Till exempel tog regeringen nyligen beslut om Norrbottenabans hopknytning för att det ska bli mer tryck i rälsen, så att verksamheter kan börja byggas. Jag ser att många uppskattade detta.

Det här är en del av en samlad politik för att gynna industri i hela Sverige. Det är väldigt glädjande att det i den här regeringens tidevarv finns en stor optimism och att nya investeringar skjuts till. Min enkla bedömning är, fru talman, att det beror på att vi vidtar åtgärder som visar att vi menar allvar med den politik som handlar om att säkra infrastruktur, energi och ett klokt skattesystem. På mitt område kan jag också tala om kompetensförsörjning och de stora satsningarna på vuxenutbildning, dels kommunal utbildning, dels yrkeshögskolan och de andra specialåtgärder som jag nämnde. Vi pratade nyligen i kammaren om Stiftelsen Nordkalotten. Det är på marginalen, men den är viktig för att alla ska ha chans att delta i omställningen och bli en del av det fantastiska som nu sker i Norrbotten och Västerbotten.

Här måste man väl också lägga till att det gäller att mala på med de åtstramningar och förtydliganden av arbetslinjen som vi nu gör. De uppdrag som jag redovisat gällande Arbetsförmedlingen handlar om att tillsammans med a-kassor motverka fusk och fel men också se till att man ökar kraven på att människor ska vara beredda att ta de jobb som finns. Det finns inget annat sätt att bygga välbefinnande. Därför finns det stora förhoppningar om befolkningstillväxten i till exempel Skellefteå. Den har varit fantastisk och går enligt ledningen i just den kommunen enligt sin egen plan. Man vet att det här kommer att ta tid. Jag är ändå glad att Serkan Köse är väldigt otålig och försöker driva på detta med ytterligare kraft med god hjälp av kontrollinstrumentet interpellationer, fru talman.

Jag vill slutligen säga något om de förändringar som sker i och med inrättandet av superdepartementet. Om man ska få fart på det här, få en balans mellan effektivitet och näringslivets intressen och bygga den teknik som är viktig för att rädda klimatet för svensk del men också globalt är det viktigt att se till att de här besluten fattas. Det är det som är tanken bakom Klimat- och näringslivsdepartementets bildande. Frågor om ansvaret för det måste man rikta till de statsråd som är ansvariga där. Jag ansvarar för det vi gör på Arbetsförmedlingen för att stärka möjligheterna till utbildning ihop med de breda åtgärder som regeringen vidtar för att stärka industrialiseringen i hela Sverige.

Fru talman! Jag tackar Johan Pehrson för svaret. Anledningen till att jag tog upp artikeln i Altinget var inte att jag ville prata om det som händer på departementet utan att det här kan påverka även vår diskussion om regeringens ambition att ta fram en nationell strategi. Framför allt ska ju superdepartementet vara motorn i det här arbetet. Då är det ganska oroväckande att medarbetare har så dålig arbetsmiljö. Det var därför jag tog upp det.

Stiftelsen Nordkalotten är fantastisk, med 145 platser som är bra och viktiga. Men, Johan Pehrson, problemet är mycket större än så. I dag står den svenska arbetsmarknaden inför stora utmaningar. Det har vi pratat väldigt många gånger om. Vi har problem med att matcha rätt kompetens som efterfrågas med rätt jobb. Trots att vi vet att vi kommer att se en ökad arbetslöshet nästa år ser vi fortfarande att det finns ett ökat behov av kompetensförsörjning i olika sektorer. SKR lyfter, fru talman, att det behövs 410 000 människor fram till 2031, så de här 145 platserna på Nordkalotten kommer inte att kunna lösa problemet.

Industrin har vi pratat om tidigare. Det kommer att finnas 50 000 nya jobb inom allt från batteritillverkning och gruvdrift till elbilsproduktion. Detta innebär inte bara jobbmöjligheter för Sverige utan också utmaningar. Det är därför vi gång på gång återkommer till frågan om en nationell strategi. Johan Pehrson behöver ta större ansvar för de här stora utmaningarna på svensk arbetsmarknad i dag.

Låt mig kommentera ett par saker som Johan Pehrson lyfte kring vuxenutbildningen. I regeringens budgetproposition för 2024 kan man se anslagsutvecklingen för stödet till vuxenutbildningen, fru talman. För 2023 anslag Johan Pehrson 4 494 000 000 kronor. Förslaget för 2024 är 4 568 000 000 kronor. Det innebär en ökning på 74 miljoner kronor.

Sedan ska vi komma ihåg att Johan Pehrson gick in i 2023 med att han tog bort 1 miljard från vuxenutbildningen. Samtidigt är vi i en ekonomisk kris med ökad inflation. Tar vi hänsyn till den ökade inflationen och den ekonomiska krisen, som man behöver kompensera för – det ligger någonstans runt 4 procent – kan vi se att det dyker upp en annan siffra här. Snarare ser vi att det är minus på kontot, Johan Pehrson. Det är alltså inte mer satsningar på vuxenutbildning. Men vi socialdemokrater har presenterat ett budgetalternativ där vi lägger 800 miljoner kronor mer än Johan Pehrson och regeringen på vuxenutbildningen.

Johan Pehrson pratar om satsningar på arbetsmarknadspolitiken. Det intressanta är att Johan Pehrson tar bort 2 miljarder från den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Det finns mindre pengar i anslag till Arbetsförmedlingen men också mindre pengar till program och insatser för att rusta människor med arbetsmarknadsutbildningar och till andra typer av åtgärder för att se till att människor rustas för de lediga jobb som nu finns i Sverige. 400 000 människor – SKR. 50 000 – industrin. Johan Pehrson hänvisar till Stiftelsen Nordkalotten, med 145 platser. Det är inte riktigt det jag är ute efter, Johan Pehrson.

Alla de här nedskärningarna inom arbetsmarknadspolitiken och vuxenutbildningen är oroväckande. Ska Sverige klara av kompetensförsörjningen behövs det mer åtgärder.

Återigen: Anser statsrådet Johan Pehrson att de åtgärder som han hittills har presenterat är tillräckliga för att hantera den kompetensbrist som vi pratar om? Hur ska kommunerna i norra Sverige, näringslivet och andra

som är berörda tolka statsrådet? Vad är ditt svar, Johan Pehrson, som ansvarig för den här frågan till alla dem som lyssnar?
(Applåder)

Anf. 5 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är korrekt – vi tar ansvar för att bekämpa inflationen. Parterna tar ansvar för att bekämpa inflationen. Regioner och kommuner kämpar på med varierande prioriteringar för att bekämpa inflationen. Men Serkan Köse verkar tycka att det bara är att köra på med fullt blås.

Vi måste få ned inflationen. Jag ser hur prognoserna nu kommer in och hur marknaden prissätter kommande räntesänkningar. Vi måste få ut inflationen ur svensk ekonomi. Det har liberala ledare som Bertil Ohlin tjatat om här i denna kammare i årtionden. Det finns inget annat sätt att få välbstånd, investeringar och varaktig och hållbar tillväxt än att få ut inflationen.

Detta är en svår uppgift, särskilt som Sverige tyvärr enligt Socialdemokraterna ska ha en egen valuta. När vi inte ser till att vi har en stabil, starkare och tryggare valuta importerar vi inflation. Vi har en svår sats. Men vi tar ansvar för inflationen.

Vad gäller arbetet med att förverkliga detta har den tidigare samordnaren, som Socialdemokraterna tillsatte, delvis flyttat in sin verksamhet på Tillväxtverket. Nästa år kommer han med en viktig utredning. Han knyter ihop kommuner, regioner, företag och alla andra aktörer som finns, inte minst med staten. Vi lyssnar noga på vad vi kan göra för att samordna insatserna för att stödja den viktiga gröna industrialiseringen av Sverige. Investeringarna fortsätter. Jag ser att socialdemokratiska tidigare ministrar nu kliver rätt in i de här bolagen.

Senast var det min företrädare Eva Nordmark som kliver in i Talga, ett stort australiskt gruvbolag. Det ska bygga viktiga delar till Sveriges batterier i denna fantastiska omställning, som är så nödvändig för att vi ska klara klimatet, fru talman.

Jag ser att andra före detta ministrar kliver in i andra stora bolag i samma bransch för att ställa om. Det är välkommet. De kommer med insikter om varför man själv inte kom längre i detta arbete och vad som bromsade när Socialdemokraterna satt med partier som kanske inte alltid har gillat tillväxt och framåtlut.

Man gillar ofta det gröna. Det är svårt att vara emot den gröna omställningen. Däremot bygger det på tillväxt. Sverige kan klara det tack vare duktiga och framåtsyftande företag. Det är återigen därför, fru talman, som vi levererar fler utbildningsplatser.

Postpandemin hade vi ett annat system. Socialdemokraterna hade inget eget förslag om att behålla detta, i varje fall inte enligt vad jag såg. Vi lägger till 2 000 till dessa nya expansiva regioner särskilt riktat till dem. Vi utbildar fler ingenjörer som tillsammans med teamen kan hjälpa till exempel batteribyggena och de i gruvorna med att leda omställningen.

Jag är trygg om att vi är på rätt väg. Jag vill återkomma till att man måste klara marshmallowtestet. Man måste klara av att kämpa sig igenom den tuffa tid som inflationen är. Gör vi inte det kommer ingen ekonomisk politik att vara framgångsrik.

Jag råder Serkan Köse och andra framåtlutade socialdemokrater att tala med sina företrädare som nu sitter i styrelserna för dessa stora bolag som gör saker och investerar i Sverige.

Prot. 2023/24:45
8 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 6 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Det är alltid intressant att debattera med Johan Pehrson. Det blir en diskussion om äpplen och päron samtidigt. Det är väldigt svårt att orientera sig om den fråga som vi diskuterar. Nu gick Johan Pehrson plötsligt in på och talade om före detta socialdemokratiska statsråd och deras arbetsuppgifter. Det får Johan Pehrson ta med dem.

Inflationen är farlig, absolut. Det är viktigt att vi gör allt vad vi kan för att bekämpa inflationen. Den ska bort med alla medel. Där är vi helt överens, Johan Pehrson. Men det är samtidigt intressant att Johan Pehrson inte säger ett ord om att de stora bankerna i Sverige gör en vinst på över 120 miljarder kronor samtidigt som väldigt många barnfamiljer inte har mat på bordet.

Skillnaden mellan mig och Johan Pehrson är att jag slåss för att skapa ett mer jämlikt samhälle. Alla ska bidra utifrån sin förmåga och få efter sitt behov. Det är den politiska skillnaden mellan den politik som jag företräder och den politik som Johan Pehrson företräder.

Storbankerna gör i dag vinster på över 120 miljarder, Johan Pehrson. Tycker Johan Pehrson att det är okej, på tal om att bekämpa inflationen samtidigt som väldigt många inte har mat på bordet? Man sänker skatten för höginkomsttagare. Det är Johan Pehrsons politik. Men det är inte vad vi talar om, Johan Pehrson.

Det vi talar om är att Sverige i dag har en gigantisk möjlighet. Vi har en enorm industrialisering i Sverige som vi alla är stolta över. Vi är stolta över att det går väldigt bra för Sverige.

Men det var den socialdemokratiska regeringen som initierade hela Industriklivet som Johan Pehrsons parti då 2018 sa nej till. Det hade 0 kronor i budgeten till den industrialisering som Johan Pehrson i dag är väldigt stolt över. Det var en produkt av den socialdemokratiska politiken.

Jag är glad att jag och Johan Pehrson möts i dag och är överens om att industrin behövs och att hela den gröna omställningen är viktig för Sverige. Men för att vi ska klara av det, Johan Pehrson, måste du ta ett steg framåt.

Du måste se till att det finns resurser så att människor kan rustas för de lediga jobb som finns i dag. För vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning har du minus på kontot, Johan Pehrson.

(Applåder)

Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! I denna svåra tid ser vi till att vi höjer ersättningarna till studenter. Vi höjer ersättningarna till människor som är sjukskrivna. Vi höjer ersättningarna till människor som har behov av bostadsbidrag. Vi höjer ersättningarna till garantipensionärer. Detta gör vi för att hålla de mest utsatta i denna svåra tid skadeslösa. Vi sänker för nästa år också skatten för låg- och medelinkomsttagare.

Jag hör att Serkan Köse glömmer bort historien. Han tittar på att bankerna nu gör stora vinster. Har han glömt att vi fick bygga upp bankerna efter den senaste finanskrisen? Socialdemokraterna är alltid där och stökar i en industri.

Bankernas vinster kommer att minska när räntorna sjunker. Det är väldigt enkelt. De kommer att minska när vi stärker möjligheterna för vanligt folk att kunna flytta sina bolån och lättare kunna se till att de får en bättre deal genom att man ökar konkurrensen. Det är vägen fram.

Men överallt var vi går ska det komma socialdemokratiska statliga inspel. Det är fantastiskt att det i så fall inte skedde mer under de år som Serkan Köse hade på sig att flytta människor från Mellansverige och södra Sverige upp till norra Sverige. Det är nu det sker. Det är nu Skellefteå ökar sitt invånarantal, med 1 000 personer förra året. Vi hoppas att det ska fortsätta att öka nu med.

Jag vet att Serkan Köse vill mycket väl. Han vill se till att människor som är arbetslösa och utan utbildning flyttar till de jobb som finns. Vi får hjälpas åt i detta arbete. Jag är helt säker på att jag och Serkan Köse kommer att fortsätta att med stor glädje och energi diskutera detta även nästa år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:223 om minskade anslag för brottsförebyggande åtgärder i utsatta områden

Anf. 8 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Teresa Carvalho har frågat mig varför jag och regeringen minskar anslaget för förebyggande insatser i kommuner med utsatta områden mitt under den nationella gängvåldskris som vårt land befinner sig i.

Den organiserade brottsligheten hotar det fria och öppna samhället. Regeringen genomför därför en omläggning av rättspolitikerna med ökade resurser till rättsväsendet och effektivare verktyg till de brottsbekämpande myndigheterna. Vi tar också ett helhetsgrepp om ungdomsbrottsligheten med nya, tidigare och tydligare förebyggande insatser. Med förslag i årets budget samt beslut enligt förra årets budget tillförs 2,8 miljarder under 2024 för just breda förebyggande insatser över hela linjen. Förutom satsningen på förebyggande insatser mot gängkriminaliteten handlar det om insatser riktade till socialtjänsten, föräldrarna, skolan och idrotts- och fritidsverksamheten.

I somras trädde en ny lag om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete i kraft. Med anledning av den nya lagen ersätts kommunerna enligt den kommunala finansieringsprincipen, och kommunerna har även möjlighet att ta del av ett nytt statsbidrag som fördelas av Brottsförebyggande rådet. Socialtjänsten har en central roll i arbetet med att förebygga och förhindra att barn och unga involveras i kriminalitet. Regeringen bereder en ny socialtjänstlag som ska presenteras nästa år. Vidare har regeringen för att möjliggöra reformen föreslagit bland annat en särskild kompetens- och bemanningssatsning för socialtjänstens omställning till att arbeta just förebyggande.

Regeringen satsar också på föräldraskapsstöd kombinerat med ökat föräldransvar. Regeringen har avsatt 400 miljoner kronor för att stärka föräldraskapsstödet. För att bland annat stärka föräldransvaret ska en utredning också föreslå en ordning som ger socialnämnden möjlighet att besluta om öppna insatser till vårdnadshavare utan deras samtycke. Regeringen satsar även medel för utökade hembesöksprogram i utsatta områden. Familjer med barn i riskzonen ska få bättre, tydligare och tidigare hjälp från samhället.

En bra skolgång är en av de viktigaste skyddsfaktorerna mot utanförskap och kriminalitet, men alltför många elever får inte tillgång till effektiva stödinsatser i tid. Därför genomför regeringen en stor statsbidragssatsning med syftet att öka tillgången till speciallärare i skolan och stärka möjligheten för rektorer att inrätta särskilda undervisningsgrupper. I budgetpropositionen för 2024 har regeringen föreslagit resurser för att göra det mer attraktivt att arbeta på de mest krävande skolorna och ge skolor bättre förutsättningar att sätta in tidiga stödinsatser.

Men för att elever ska klara utbildningens mål behöver de vara i skolan. Regeringen genomför därför en satsning på skolsociala team, där skolan och socialtjänsten samverkar för att öka elevers närvaro i skolan och skapa en lugn och trygg arbetsmiljö. Regeringen agerar också för att möjliggöra ett mer effektivt informationsutbyte mellan skolan, socialtjänsten och polisen.

Som svar på frågan vill jag avslutningsvis understryka att regeringen har bland de största anslagen till skolan på 20 år. Dessutom genomförs en historisk satsning på hela socialtjänsten. Jag och Teresa Carvalho tycks se olika på frågan.

Anf. 9 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Tack, Johan Pehrson, för svaret! Det var intressant. Jag måste nästan upprepa de där sista meningarna, för jag studsade lite när jag hörde dem: "Som svar på frågan vill jag avslutningsvis understryka att regeringen har bland de största anslagen till skolan på 20 år. Dessutom genomförs en historisk satsning på hela socialtjänsten. Jag och Teresa Carvalho tycks se olika på frågan."

Ja, uppenbarligen ser vi olika på frågan. Vi ser uppenbarligen olika på frågan om vad konsekvenserna blir av att regeringen nu skär ned på de riktade insatserna till utsatta områden för att bryta nyrekryteringen till gängen. Uppenbarligen ser vi också olika på hur regeringen nu behandlar välfärden. Vi ser uppenbarligen olika på om det som nu sker är historiska satsningar eller en avmagringskur.

Fru talman! Den socialdemokratiskt ledda regeringen gav 2021 Socialstyrelsen i uppdrag att fördela 250 miljoner kronor årligen till kommuner med utsatta områden i syfte att minska risken att unga dras in i gängkriminalitet. Pengarna har använts till förbättrad och fördjupad samverkan mellan skola, polis och socialtjänst och till att anställa fler fältassistenter, familjerådgivare och annan viktig uppsökande verksamhet.

Nu väljer SD-regeringen att skära ned på detta anslag från 250 till 80 miljoner kronor årligen. Det är alltså en nedskärning med 170 miljoner kronor varje år. Därmed har man ställt kommunerna inför ett väldigt jobbigt val. Antingen upprätthåller de det viktiga arbetet med att bekämpa gängkriminaliteten och får då ta viktiga resurser från annan välfärdsverk-

samhet som redan går på knäna, eller så får de minska på de viktiga insatserna trots att vi befinner oss i ett nationellt nödläge när det gäller gängkriminaliteten.

Jag har ställt frågan till Johan Pehrson, som är ansvarig minister för nedskärningen: Varför väljer man att göra det här i detta otroligt svåra läge? Jag har inte fått något svar. Kanske tycker Johan Pehrson att det är lite pinsamt att han och Sverigedemokraterna gör på det här sättet just nu, för i vanlig ordning får vi höra honom prata om andra saker.

Det låter nästan på Johan Pehrson som att han tror att regeringen och Socialdemokraterna lägger lika mycket pengar på det brottsförebyggande arbetet men i lite olika budgetposter. Låt mig vara tydlig med att så är inte fallet. Vi socialdemokrater lägger mer pengar på skolan och socialtjänsten. Det som är skillnaden mellan våra budgetalternativ är inte de skolsociala teamen, som Johan Pehrson pratar om. Dem är vi helt överens om. Skillnaden är att Johan Pehrson sätter välfärden på sväldiet och skär ned på det riktade statsbidrag som finns till kommuner med utsatta områden för att bryta nyrekryteringen.

Jag förstår att man inte alltid får sin vilja rakt igenom i ett koalitions-samarbete – det ska gudarna veta. Låt mig då ställa frågan så här: Är Liberalerna och Sverigedemokraterna överens om att skära ned på arbetet med att bryta nyrekryteringen till gängen i det här läget? Är man överens om att det här är en rimlig åtgärd att vidta när vi nu lämnar en höst bakom oss där barn har mördat barn och gängkriminaliteten har eskalerat?

Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är ovanligt att alla som samarbetar är överens om allting. Däremot är jag så pass nykter att jag inser att det krävs ett förhållande till parlamentariska realiteter. Jag ser till exempel att Socialdemokraternas samarbetspartner Miljöpartiet har kommit in i kammaren. Det gläder mig, för ni har ett alternativ tillsammans om ni ska komma någonstans. Nu har ni alternativ som spretar likt en julgran som börjar barra för tidigt. Jag hoppas, fru talman, att era julgranar inte gör det.

Det är korrekt att vi flyttar resurser och satsar mer på ordinarie verksamhet inom skolan och inom socialtjänsten, bort från de projekt som jag ytterst ska bestämma över på departementet. Vi vet att 250 miljoner till skolsociala team ger ett bra resultat. Vi vet vad det har gjort på till exempel Järvafältet här i Stockholm för att lyfta skolresultaten. Detta är det absolut bästa och viktigaste vaccinet mot att unga människor dras in i gängbrottslighet: närvaro och resultat i skolan.

Då räcker det inte med det här, utan det krävs andra satsningar i skolan. Det handlar om fler speciallärare och mindre undervisningsgrupper. Det är en hjälp för tjejer som annars kanske inte ens kommer till skolan för att de mår dåligt. Det är en hjälp för killar som har en V8 i bröstet som mullrar och gör att de förstör för sig själva och för andra elever. De här eleverna kan få hjälp i en mindre undervisningsgrupp med en bra speciallärare för att sedan komma tillbaka till klassen och börja sin resa mot sin egen frihet och sina egna livsmöjligheter.

Det kom Pisaresultat i veckan. De går ned i källaren vad gäller läsning och matematik. Vi måste bryta den utveckling som vi har sett de senaste åtta åren för att få upp resultaten igen. Det finns ingenting som kan hålla

de här unga personerna borta från eländesrisker, där de kan skada sig själv och andra och i värsta fall döda någon eller bli dödad själv, om de inte klarar skolan.

Det är korrekt att det har varit 250 miljoner, och sedan har vi över den här mandatperioden tecknat in 80, 150 och 150 på de projekt som jag ska leda. Det handlar om att instruera myndigheterna att försöka använda dem på effektivast möjliga sätt för att få resultat. Vi prioriterar skolsociala team, för vi vet att de gör skillnad. Det har bevisats, inte minst på exempelvis Järvafältet i Stockholm.

Fru talman! Avslutningsvis noterar jag att Socialdemokraterna alltid har mer resurser i sin budget. Man ser annorlunda på hur man ska få fram dem. I opposition kan man komma dragande med att man ska ta över statliga banker och styra dem med lägre ränta och lägga fram förslag om att ge sig på enskilda sektorer som man just nu tycker gör för stora vinster. Det är en klassisk socialistisk ingång.

Vi tror mer på att bredda konkurrensen och öka kraften hos enskilda människor att välja de institutioner på den finansiella marknaden, till exempel banker, som både ger bättre räntor till oss som har lite sparkapital och lägsta möjliga ränta till de människor som behöver låna pengar till sin bostad.

Anf. 11 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater har samma budgetramverk att förhålla oss till. Men det är riktigt att vi prioriterar på ett helt annat sätt än vad Johan Pehrson och hans SD-regering gör.

Vi väljer inte att sänka skatten på plastpåsar och snus i ett läge där vi behöver bryta nyrekryteringen till gängen och satsa på skolan. Vi klarar uppenbarligen av att göra både och. Vi lägger mer pengar på skolan och socialtjänsten, men vi skär inte heller ned på de riktade insatser som nu behövs mer än någonsin för att bryta nyrekryteringen till gängen i de utsatta områdena.

Men Johan Pehrson klarar inte av att göra både och. Det är helt uppenbart att han inte vill prata om nedskärningen. Johan Pehrson är dock ansvarig för att han i detta läge väljer att skära ned på det brottsförebyggande arbete som i dag finns i kommunerna. Det ska alltså inte få finnas i samma utsträckning nästa år, för Johan Pehrson väljer att i stället sänka skatten på plastpåsar och snus.

Just nu skär Johan Pehrson och hans kollegor i SD-regeringen ned på det viktiga statsbidrag som har gått till att anställa fler fältassistenter, till att fördjupa samverkan mellan polisen, skolan och socialtjänsten, till familjerådgivning och till annat viktigt som behövs för att hålla unga killar på rätt köl.

Fortfarande har jag inte fått något svar på varför man gör detta, men jag noterar att Johan Pehrson gärna vill prata om annat. Jag hade kunnat möta det med att prata om den andra politik som SD-regeringen för, som kommer att spå på segregationen och som knappast kommer att göra det lättare att bryta nyrekryteringen. Men nu var det specifikt det här statsbidraget jag ville debattera.

Prot. 2023/24:45
8 december

Svar på
interpellationer

Johan Pehrson talar gärna om behoven av satsningar på skolan, och där håller jag fullständigt med honom. Det är också anledningen till att vi satsar på skolan i vårt budgetalternativ. Men när jag lyssnar på Johan Pehrson blir jag fundersam. Jag har noterat att statsrådet gör många studiebesök. Han har kanske rent av varit på studiebesök hos någon skola i sin egen hemkommun Örebro. Vilken skola i Örebro är det som har fått alla dessa historiska pengar av Johan Pehrson och Lotta Edholm?

I min egen hemkommun Norrköping styr också Tidöpartierna. Där, kan jag tala om, skär man nu ned på både skolan och socialtjänsten – och också annan viktig välfärdsverksamhet, för den delen. Det är inte på något sätt någon garanti att det är Liberalerna som sitter på ordförandeposten i nämnden. Just nu skär man ned. Detta kommer inte att underlätta min hemkommuns arbete med att bryta nyrekryteringen till gången. Tyvärr har min hemkommun den här sommaren och hösten varit hårt drabbad av döds-skjutningar och gängrelaterade uppgörelser.

Jag är helt övertygad om att vi båda vill vända den här utvecklingen. Jag misstror inte på något sätt statsrådets ambitioner. Men jag skulle önska att han såg att det kommer att bli svårare att uppnå det resultatet när man tvingar kommunerna att välja mellan viktiga insatser för att hålla unga killar på rätt köl och annan viktig välfärdsverksamhet som kommunerna också behöver bedriva för att ta hand om våra äldre, våra barn och våra vägar.

Anf. 12 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Nej, jag misstror inte heller något engagemang. Däremot måste man i regeringsställning ta ansvar för helheten. Det behöver inte Socialdemokraterna göra i Norrköping eftersom det är andra som styr.

Socialdemokraterna i Örebro, som nyss nämndes, sitter i knät på Moderaterna – eller så sitter Moderaterna i knät på Socialdemokraterna – och styr för att göra de prioriteringar som är nödvändiga i svåra tider och på lång sikt bygga grunden för en stark och fungerande välfärd där inte minst skolan och socialtjänsten är viktiga. I Örebro kan man se hur Socialdemokraterna prioriterar. Där finns mer att önska. I en tid när skolan borde hållas först görs det investeringar och satsningar som man tycker borde kunna stå tillbaka. Det är inte bara i Kiruna som det byggs konstiga badhus för mångmiljardbelopp. Det gäller att sätta barnen först.

Men låt oss lämna detta med att tala om vem av oss som är bäst och alltid har mer pengar. Det brukar ju vara så: Är man i opposition har man också mer pengar. Det kan säkert riksdagens utredningstjänst visa genom att jämföra Socialdemokraterna och Liberalerna 50 år tillbaka.

Vad ska innehållet i skolan vara för att barnen ska klara den? Vi vet att det handlar om att gå tillbaka till grunderna: läsa, räkna, skriva. Vi måste se till att få ut alla dessa skadliga digitaliseringsexperiment på små barn ur skolan.

Det gäller att klara socialtjänstens viktiga arbete i linjen. I första linjen för socialtjänsten – i Norrköping eller i min egen hemkommun Örebro, oavsett vem som styr – krävs det både poliser som kan gripa in och en socialtjänst som kan vara aktiv och agera tidigt och tydligt. Det är därför vi nu ställer om den svenska socialtjänsten för att kunna fånga upp problemen tidigt. När jag är på mina studiebesök, fru talman, får jag höra om

barn som är åtta, nio och tio år som sugs in i gängen. Då spelar det ingen roll hur många socialtjänstarbetare det finns om man inte också har verktyg att kunna agera. Kan man stoppa tio ungar i tioårsåldern i stället för att låta dem hålla på fritt och ostört eftersom det har krävts samtycke från föräldrar som tyvärr uppenbarligen är något dysfunktionella – vi ska hjälpa dem också – är det bättre än att de vid femton är en del av gängbrottsligheten och redan har skjutit någon eller blivit skjutna. Det är också viktigt.

Det är också bra om polisen och skolan kan prata med varandra. Då är det bra om det finns ännu fler projekt att söka. I valet mellan att lägga ut resurser i skolsociala team permanent och att bara låta dem vara något för kommuner att komma på själva för att de är så himla bra väljer vi att göra denna satsning. Jag menar att detta är kraftigt förebyggande. Sedan har vi kvar resurser till projekt.

Många av de projekt som drevs under den socialdemokratiska regeringen och nu utvärderas har ju varit bra. Men det har inte sällan varit just skolsociala team. Nu fokuserar vi 250 miljoner bara på detta.

Anf. 13 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Johan Pehrson försöker väl övertyga sig själv, antar jag, om att det nog inte spelar så stor roll att man skär ned på det riktade statsbidrag som finns till kommuner med utsatta områden för att bryta nyrekryteringen till gängkriminaliteten. Alla andra kan nog se att det kommer att ge dessa kommuner sämre förutsättningar att bekämpa gängen. På typiskt Johan Pehrson-manér försöker ministern blanda bort korten och prata om annat än det som denna debatt handlar om, nämligen hur vi ska motverka gängkriminaliteten i de utsatta områdena.

Fru talman! Det spelar ingen roll vilken miniräknare Johan Pehrson tar fram. Den kommer att visa samma sak, nämligen att den SD-styrda regeringen inte gör det som krävs för att bryta nyrekryteringen till gängen. Att Johan Pehrson tillsammans med Sverigedemokraterna i detta läge väljer att skära ned på detta statsbidrag är en helt galen prioritering. Det är synd att statsrådet över huvud taget inte kan erkänna att det åtminstone är väldigt taskig tajmning.

Det är inget annat än en katastrof att hederliga medborgare vaknar upp varje vecka till nya krigsliknande referat efter nattens nya skjutningar och sprängningar. Varje barn som faller offer för gängens vidriga värld är en tragedi. Att regeringen i detta läge, när vi just håller på att lämna en höst bakom oss som saknar motstycke, väljer att skära ned på det statsbidrag som gjort att kommunerna äntligen har fått fungerande verksamhet på rull är häpnadsväckande. Det är en urusel prioritering. Det duger inte, Johan Pehrson.

(Applåder)

Anf. 14 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Min vision är att vi ska kunna lära oss att räkna vissa basala siffror utan miniräknare. Jag vet att Teresa Carvalho kan det. Hon är mycket duktig i matematik, vill jag understryka. Jag behöver inte kolla på några betyg där, fru talman.

Men om man har 80 miljoner för projekt nästa år, 150 miljoner året därpå och 150 miljoner året efter det blir det till att börja med 380 miljoner. Det kan man nästan ta i huvudet utan att räkna för hand. Nästa år har man 250 miljoner för skolsociala team, som är det bärande och viktigaste och det man sett har fungerat bra av det som varit projekt. Är det något socialtjänsten säger till mig när jag är ute – jag vet nästan att ni får höra samma budskap, och kanske även fru talmannen när hon är ute på besök – är det: Se till att det blir linjeverksamhet och att man jobbar långsiktigt och uthålligt, och ge oss nya verktyg att kunna agera tidigare och tydligare!

För att summera: Det är korrekt; 80 miljoner för projekt och 250 miljoner riktat till skolsociala team får jag genom snabb huvudräkning till 330 miljoner. Vi kan lägga till insatser för att unga ska få tillträde till fritidsaktiviteter och satsningar på de mest utsatta skolorna. När vi summerar detta förstår jag att Socialdemokraterna måste säga att saker är galna och att det är katastrofalt.

Ja, det är ett mycket allvarligt läge. Men reflektion över vad som tagit oss hit bör idkas till julglöggen.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag påminner om att vi inte använder ordet du i debatterna. Och jag noterar den allmänpolitiska debatten.)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:245 om utrikes födda kvinnors sysselsättningsgrad

Anf. 15 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Sofia Amloh har frågat mig om jag tänker ta några initiativ med anledning av de förslag som har framkommit i utredningens delbetänkande. Jag utgår från att Sofia Amloh avser delbetänkandet *Etablering för fler – Jämställda möjligheter till integration* (SOU 2023:24) som kommer från Utredningen om en förbättrad arbetsmarknads-etablering för utrikes födda kvinnor (Ju 2022:05).

Att höja utrikes födda kvinnors sysselsättningsgrad är en prioriterad fråga för regeringen. I dag står alldeles för många utrikes födda, särskilt kvinnor, långt ifrån arbetsmarknaden och utan en egen inkomst. Därmed står de utan verklig möjlighet till frihet, att självständigt forma sina liv och att delta i samhället. Det får konsekvenser för inte bara den enskilda kvinnan utan även hennes familj och i förlängningen hela samhället. Personer som kommer till Sverige ska inte fastna i arbetslöshet och långvarigt beroende av försörjningsstöd eller andra bidrag.

Regeringen beslutade i juni 2023 att sända ut delbetänkandet på remiss till berörda myndigheter, organisationer, kommuner och andra intressenter. Tiden för remissinstanserna att inkomma med svar gick ut den 15 november. Nu pågår beredningen inom Regeringskansliet. Regeringen kommer att återkomma med besked om hur delbetänkandets förslag kommer att tas om hand.

Anf. 16 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Johan Pehrsons svar stämmer. Det är just den utredningen jag hänvisar till. Det finns inte många andra utredningar på området.

Ett av de sex jämställdhetspolitiska målen är ekonomisk jämställdhet. Det är grundläggande att kvinnor har ett arbete att gå till för att nå ekonomisk självständighet. Men det är inte en garanti. För att man ska uppnå ekonomisk jämställdhet spelar fler faktorer roll.

En stor andel av dem som har varit utan arbete i mer än 24 månader är utrikes födda kvinnor med kort utbildningsbakgrund. Det är människor som oftast inte vill något annat än att gå till ett jobb. Men de behöver stöd och en rad insatser för att komma i arbete. Det är otroligt viktigt. För att bryta segregationen och öka jämställdheten behöver vi få utrikes födda kvinnor att komma i arbete. Det ger dem makt och frihet att bestämma över sina egna liv.

Vi socialdemokrater hade insatser som vi kallade extratjänster, som framför allt vände sig till utrikes födda kvinnor. Det har varit ett väldigt viktigt verktyg för att lyfta människor ur långtidsarbetslösheten och ge dem en chans att få ett jobb och en egen försörjning. Hälften av extratjänsterna riktades till just utrikes födda kvinnor. Dessa kvinnor fick genom extratjänsterna möjlighet att gå från isoleringen hemma till något meningsfullt, en meningsfull sysselsättning.

De utrikes födda kvinnorna spelar många gånger en väldigt stor roll i familjen och ute i de utsatta bostadsområdena. De gör otroligt mycket och har stor påverkan på samhället och på barnen och ungdomarna i områdena. Det är viktigt att just de är förebilderna som går till ett jobb, till en sysselsättning, och får egna pengar på kontot. Det är viktiga steg in på arbetsmarknaden.

Nu finns det flera förslag på statsrådets bord som visar på behovet av ett ambitiösare och mer strukturerat, innehållsrikt och individanpassat etableringsprogram. Men det bör inte begränsas till etableringsprogrammet utan bör prägla hela den aktiva arbetsmarknadspolitiken.

Ett av förslagen är att etableringsprogrammets längd ska styras av behovet. Det handlar om just den enskilda individen. Det kan behövas längre tid i ett etableringsprogram för att få en grund och komma in på arbetsmarknaden.

Med tanke på att statsrådet säger att det är en prioriterad fråga för regeringen och för statsrådet undrar jag om de här förslagen kommer att bli verklighet eller inte. Eller är det något av förslagen som statsrådet tittar särskilt på?

Anf. 17 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Till att börja med blir jag glad när jag hör ordet individ i denna interpellationsdebatt. Vi pratar inte om ett kollektiv utan om människor som har väldigt olika bakgrunder och förutsättningar men som ofta buntas ihop som utrikes födda kvinnor. Det är kvinnor som har helt olika förutsättningar i hemmet. De är utsatta för hedersnormer i olika grad, och de är utbildade i olika grad i sin ungdom och barndom. De är väldigt olika. Det är därför viktigt att det här andas individ.

Jag vill och får inte föregripa och berätta exakt hur jag kommer att ta detta vidare. Det blir lite som på julafton, fru talman. Riksdagen måste härda ut. Regeringen kommer tillbaka med ett besked. Men man får inte redan nu öppna och titta i lucka 24 i sin julkalender, och jag får inte öppna de luckor som jag tycker är mycket intressanta. Men låt mig ändå ge er ett litet rim, så att ni nästan kan gissa. Jag brukar göra egna, väldigt dåliga rim som avslöjar vad som finns i klappen.

Det handlar mycket om individen, om att fokusera på att man ska komma i svenskundervisning. Där finns det både möjligheter och mycket krav. Det är klart att man förväntas lära sig svenska i Sverige. Därefter förväntas man bidra och anstränga sig hårt för att få en utbildning och intressera sig för samhället i övrigt.

I veckan presenterade jag insatser vi nu gör för att SCB och Boverket ska kunna kartlägga den utsatthet som finns. Om svenskkunskaperna är dåliga, om egenförsörjningen är låg, om utbildningsnivån är låg och om man har väldigt svag förankring i det som vi kallar civilsamhället, det som har byggt det här landet starkt och utgör det otroligt underbara Sverige som vi älskar, ska det kunna göras insatser tidigt. Det kommer att finnas med.

Man ska också ta hänsyn till att det ser olika ut i denna grupp av kvinnor. De är individer. Många kvinnor kommer, till skillnad från män, hit genom relationsinvandring. Då har man också olika förutsättningar när det gäller frihet. Men det är viktigt att vi tidigt slår fast att kvinnor och män har samma skyldigheter och rättigheter enligt den svenska grundlagen. Kvinnan ska snabbt få klart för sig att hon, precis som alla andra kvinnor i Sverige, här har rätt att vara en helt självständig individ. Det ska man fokusera på i etableringen. Där finns intressanta förslag. Jag vågar inte sträcka mig längre än så.

Anf. 18 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag har alltid varit den som tjuvkikat på mina julklappar, och jag har haft otroligt svårt att vänta till den 24. Därmed har jag tittat på luckorna i kalendern flera gånger. Men jag är positiv till att statsrådet ändå bjussar så tidigt i december.

Självklart spelar individen roll. Vi behöver se till individen. Enda sättet att få individen att ingå i ett kollektiv är om vi kan få individen att känna att man växer, bidrar och är en del av något större. Därför är det här viktigt.

Jag blir ändå lite orolig. Extratjänsterna riktade sig tydligt till utrikes födda kvinnor. Det var en tydlig målgrupp i statistiken av långtidsarbetslösa. Men statsrådet har tagit bort extratjänsterna. De finns inte längre. De subventionerade anställningar som finns riktar sig i huvudsak mot och tilldelas män. De är de subventionerade anställningar som finns. Som om det inte vore nog med detta har vi sett att statsrådet i regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen har tagit bort att det ska vara ett fokus på just utrikes födda kvinnor. Det finns ingen indikation på att de ska vara en prioritering för regeringen.

Nu vill och kan statsrådet inte föregripa utredningens resultat för mycket, men det har ändå annonserats att a-kassan kommer att finnas med på vårens propositionslista. Även här finns en möjlighet att utlova nödvändiga satsningar. Men eftersom jag inte har hört att det är något statsrådet tänker göra kvarstår mina frågor och min oro. Det blir en produkt med förslag som har varit ute på remiss, precis som statsrådet säger. De remiss-

svar som har kommit in har varit positiva. Många ställer sig bakom förslagen och tror på dem. De tror på att förslagen kommer att spela en stor roll. Förslagen är inte så otroligt omfattande, utan de handlar om tydliga, riktade insatser som kan spela en stor roll för målgruppen.

Om statsrådet har för avsikt att lägga fram förslag under våren tycker jag att rimmen bör slipas lite till inför nästa inlägg.

Anf. 19 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Ja, kika i kalendern; alla dessa barn! Det ska erkännas att det har även jag gjort. Det står 1–1!

Jag vill nämna att det finns en särskild satsning, ihop med SKR, på att ge stöd till öppna förskolan. Låt mig tala klartext: Det är många kvinnor som är uppbundna i familjens kontext, och de har svårt att ta till sig sådant som jag tycker att vi stärka, nämligen de ökade kraven på att lära sig svenska och delta i sfi. Har man kommit till Sverige finns inget annat alternativ än att lära sig svenska. Jag har ändå noterat en välkommen positionsförflyttning från Socialdemokraterna, som har gjort upp med de senaste 20 årens politik på området integration.

När dessa kvinnor med sina barn besöker öppna förskolan kan man via MVC, BVC och socialtjänsten nå fram till dem och stärka deras förutsättningar för en etablering, till exempel att lära sig svenska. Det sker ofta i samarbete med sfi i kommunen. I öppna förskolan samlar man den breda kraften från regioner och socialtjänst i kommunerna för att stötta och hjälpa kvinnorna till mer egenmakt.

Drivkraften ska vara att det lönar sig att arbeta, att man får en chans att ta sig vidare i stället för att hamna i en ond cirkel av offentliga ersättningar i form av bidragsförsörjning. Där är arbetet för motprestation för att få försörjningsstöd helt avgörande. Det borde ha varit på plats i varenda svensk kommun de senaste 20 åren. Då hade Sverige sett annorlunda ut. Om det hade funnits krav på svenska för medborgarskap hade Sverige också sett annorlunda ut. Drivkrafter i form av hjälp och stöd, krav och goda möjligheter är viktiga.

Jag förstår viljan att snabbt omsätta sådant som remissinstanser har uttalat sig positivt om. Men jag har haft fullt upp med att få etableringsjobben på plats. Det tog ändå fem sex år för Socialdemokraterna att ta fram dem, men nu har vi fått dem på plats. Nu är de en viktig del i en subventionerad anställning där de svenska parterna vill och kommer att ta en stor roll. Parterna har fullt upp med alla möjliga saker, men de har pucken. Nu får de verkligen en chans att göra insatser, inte minst via arbetsmarknadsenheterna hos kommunerna.

Vi har valt att fasa ut extratjänsterna eftersom de inte var fokuserade på att leda till reguljära arbeten. Den stora förtjänsten med etableringsjobben är att fokus är att man ska gå över till den reguljära arbetsmarknaden. Men för många av kvinnorna är det nödvändigt att bli stärkta som individer, lära sig svenska språket och sedan genomgå en viss grundläggande utbildning. Det är den enda vägen till frihet, egenmakt och att bidra som samhällsbyggare i Sverige.

Prot. 2023/24:45
8 december

Svar på
interpellationer

Anf. 20 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Både statsrådet och jag delar nog egenskapen att vara nyfikna. För det är jag glad och positiv. Men det som skiljer oss åt är kanske iver, hungern att förändra och tålamodet. Jag har lite mindre tålamod, och jag tycker att när det kommer bra saker på bordet ska man agera fort, framför allt när det är något som spelar en stor roll. Statsrådet verkar ha lite mer tålamod och vilja att dra ut på detta, trots att det är en prioritering.

Dessa förslag som utredningen har lagt fram kräver mycket insatser. Vi socialdemokrater är beredda att rusta människor på den individnivå de befinner sig för att kunna ta ett jobb. Det handlar om olika steg, insatser och tid. Vi anser att de ska göras eftersom det är den bästa investeringen vi kan göra.

Vi tillsatte utredningen, som nu har kommit med förslag. Det vi också gjorde under vår regeringstid var att halvera etableringstiden. I slutet av förra mandatperioden såg vi en trend att långtidsarbetslösheten för utrikes födda kvinnor ruckades. Tanken från vårt håll var att få förslagen från utredningen för att växla upp arbetet ett snäpp till.

Jag är fortfarande orolig. Jag hör inte statsrådet säga att man har för avsikt att ta sig an dessa förslag. Det är en klen julklapp, så jag får väl återkomma efter jul.

Anf. 21 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Ja, vi får se vad vi får för julklappar när kammaren och riksdagen och regeringen äntligen får lite jullelighet. Men vi ska komma ihåg då att vi är privilegierade människor. Det finns många människor som har det svårt i Sverige.

Vägen till självständighet, oberoende och ökad egenmakt går bara via utbildningslinjen och arbetslinjen och en tredje linje: anstränga-sig-hårt-linjen. Det finns ingen väg där någon annan än jag själv kan lösa mina problem, oavsett var jag befinner mig. Det måste vi förvänta oss, annars har vi inte resurser till att hjälpa de människor som har funktionshinder eller drabbas av sjukdom eller ålderdom och behöver hjälp och stöd. Det är viktigt att vi fokuserar hårt på utbildningslinjen, arbetslinjen och ansträngningslinjen.

Regeringen som införde etableringssystemet, som delvis har justerats, flyttade det från kommunerna till Arbetsförmedlingen för att fokusera på arbete. Det råkade vara Liberalerna, hör och häpna, som då pratade om arbetslinjen. Jag håller med om att det var väldigt viktigt.

Nu har migrationen och personer som kommer till vårt land och har rätt att stanna delvis ändrat karaktär och omfattning. Jag har förstått att vi i regeringen är rätt överens med Socialdemokraterna om att det är nödvändigt. Men det innebär att det kanske är andra personer som kommer med mer av relationer till Arbetsförmedlingen för etablering.

Då är det viktigt att titta på remissvaren, men det tar tid att sammanställa det och att överväga det. Sedan ska jag förhandla det och göra vad jag kan för att hela tiden stärka utbildningslinjen, arbetslinjen och ansträngningslinjen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 22 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ingela Nylund Watz har frågat mig när jag och regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition som skapar möjlighet att öka kännedomen om hushållens samlade ekonomiska situation.

Utredningen om statistik över hushållens tillgångar och skulder har sin grund i ett tillkännagivande från riksdagen. Den föreslår att statistik över samtliga hushålls tillgångar och skulder ska tas fram på grundval av uppgifter från bland annat finansiella företag. Utredningens förslag har remissbehandlats.

Flera remissinstanser är positiva till utredningens förslag, men det har också framförts kritik. Den handlar om att det finns en oro för hur den personliga integriteten påverkas av att uppgifter om samtliga hushålls tillgångar och skulder samlas in. Det har även framförts att det kan finnas andra, mindre ingripande åtgärder för att ta fram nödvändiga uppgifter.

Det är viktigt att främja möjligheter att analysera de risker som hushållens höga skuldsättning innebär. En ordning som innebär att det tas fram uppgifter om samtliga hushålls tillgångar och skulder är dock behäftad med ett antal problem.

Ärendet är föremål för beredning i Finansdepartementet, och i övrigt har regeringen i dag inga ytterligare kommentarer.

Anf. 23 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Det är knappt ett år sedan vi stod här och förde en interpellationsdebatt om behovet av statistik över hushållens skulder *och* tillgångar. Då pekade jag på att Riksbanken och Finansinspektionen under flera år har efterlyst mer detaljerad information om hushållens tillgångar och skulder för att de ska kunna bättre analysera utvecklingen och bli mer träffsäkra med åtgärder inom ramen för penningpolitiken och deras ansvar för finansiell stabilitet. Det är något som jag vet att statsrådet har kännedom om att också Internationella valutafonden och Europeiska systemrisknämnden har uppmanat EU:s medlemsländer att ta fram.

Jag vill, precis som statsrådet gör i svaret, påminna om att den utredning som genomförts kom till efter ett tillkännagivande från riksdagen. Det var ett resultat av en framställan från Riksbanken till finansutskottet med önskemål om en sådan utredning. Alla i utskottet var eniga – utom Sverigedemokraterna, som reserverade sig mot beslutet.

Hushållens höga skuldsättning är alltså ett stort problem. Det visar sig inte minst nu när inflationen har skjutit i höjden och plågar oss alla. För att våra myndigheter som har ansvar för den finansiella stabiliteten ska kunna hantera riskerna med detta menar jag att vi måste vara beredda att ge dem de verktyg de efterfrågar.

Men det finns ytterligare en dimension i detta som jag gärna vill lyfta fram. Den beskrivs väldigt väl av Finanspolitiska rådet, som har lämnat värdefulla synpunkter om utredningen även om det inte formellt var en remissinstans. Rådet menar att det finns ett stort samhällsbehov av den här statistiken och anger tre huvudsakliga skäl till detta.

För det första behövs statistiken för att vi ska kunna beskriva hur samhället ser ut, vilket rådet menar är grundläggande för en kunskapsbaserad samhällsanalys och ytterst för en väl fungerande demokrati.

För det andra menar rådet att statistiken behövs för att utvärdera effekten av ekonomisk politik. I dag har varken allmänheten, myndigheterna eller vi politiker tillräcklig information för att kunna utvärdera effekterna av ekonomisk-politiska åtgärder som påverkar enskilda hushåll. Det är ju en rätt anmärkningsvärd och viktig synpunkt.

För det tredje menar Finanspolitiska rådet att statistiken är nödvändig för att bedriva en bra stabiliseringspolitik och förhindra uppkomsten av finansiell oro.

Fru talman! Vid de tillfällen, till exempel på finansutskottets öppna utfrågningar, då jag haft möjlighet att fråga Riksbankens företrädare om behovet av den efterfrågade statistiken kvarstår har svaret varit entydigt ja.

Så sent som får några veckor sedan fick riksbankschefen den här frågan igen i *Ekots lördagsintervju*, och han gav ett mycket tydligt svar: Ja, vi behöver den här statistiken. Det skulle göra våra underlag för vårt beslutsfattande bättre.

Nu är det ju så att remisstiden på utredningen som vi talar om gick ut den 21 april, och av statsrådets svar att döma får jag inte något besked i dag om eller när en proposition till riksdagen kan bli aktuell. Men för att jag ska kunna förstå statsrådets tveksamheter skulle jag vilja veta följande: Anser statsrådet att önskemålet om bättre data om hushållens tillgångssida över huvud taget är relevant?

Anf. 24 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Låt oss börja med att konstatera att vi i Sverige ska ha bra beslutsunderlag för de beslut som vi fattar. Det gläder mig att också Ingela Nylund Watz och förhoppningsvis hela Socialdemokraterna tycker det. Det är viktigt att vi har bra beslutsunderlag.

Låt mig därefter konstatera att det givetvis finns många diskussioner här samtidigt.

Är ett bra beslutsunderlag samma sak som att man vet allt om alla individer alltid, in på detaljnivå? Ingela Nylund Watz kan säkert förklara närmare hur vi skulle ha en radikalt annorlunda penningpolitik om vi till exempel visste vem som har en inbyggd mikrovågsugn hemma. Är det på den nivån? Skulle vi ha radikalt annorlunda åtgärder för makrostabilitet rent generellt om vi visste exakt hur många mil varje hushåll kör med sin bil varje år?

Jag tycker att det finns skäl att nyansera lite grann. Att samla in väldigt mycket uppgifter eller samla in alla uppgifter om alla individer och lagra i en stor databas är givetvis förknippat med ett antal verktyg som många skulle vilja använda sig av – forskare och myndighetspersoner och andra som fattar beslut.

Men det är också förknippat med ett antal risker och problem. Vi vet att vi lever i en väldigt digitaliserad värld. Att centrera all information om alla människor i ett register, eller åtminstone information om alla människors alla ekonomiska förhållanden och tillgångar, är såklart förknippat med ett antal risker och problem. Det kan ses rent moraliskt, givetvis. Det kan finnas ett integritetsproblem med att man ska samla in uppgifter.

Jag vet inte exakt var Ingela Nylund Watz vill dra gränsen, men i debatten har förekommit förslag om att man varje år ska rapportera in hur många mil man har kört med sin bil och så vidare. Jag vet inte var Ingela Nylund Watz är beredd att dra gränsen i dessa sammanhang.

Är man lite intresserad av forskning och olika statistiska metoder kan man givetvis också ställa sig frågan om man behöver data om alla människor, alltid, eller om man kan ha ett urval av data och fatta beslut utifrån det. Skulle penningpolitiken, stabiliseringspolitiken eller de åtgärder som vidtas för att motverka överskuldsättning och andra typer av problem se radikalt annorlunda ut om man fattade beslut utifrån ett insamlat statistiskt underlag i stället för att ha individdata för varje person? Vad händer om ett sådant här register läcker, till exempel? Jag tycker att olika saker måste vägas mot varandra; sådan är politiken.

Nu har vi fått in remissvaren, och analys av detta pågår. Låt mig vara tydlig med att vi ser behovet hos myndigheter, men jag tycker att Ingela Nylund Watz närmar sig frågan från en rätt radikal position. Hon har ändå ett bredare uppdrag än olika myndigheter har.

Jag är lite nyfiken på hur Ingela Nylund Watz ser på avvägningar – det är också viktigt i politiken. Ska vi samla in data över hur många mil man kör med sin bil varje år? Ska varje renovering i hemmet rapporteras in till staten? Ska varje krona man har på ett sparkonto rapporteras in i ett register? Ska allt detta samlas ihop i ett enda jätteregeister över alla svenskar?

Jag tycker att man som regeringsföreträdare och riksdagsledamot måste väga olika saker mot varandra. Att forskare och myndigheter vill ha all information om alla kan man förstå ur många aspekter. Men är Ingela Nylund Watz som företrädare för svenska folket odelat positiv till att allt sådant här samlas in? Hur mycket ska medborgarna administrera själva? Hur stor börda ska läggas på hushållen och så vidare?

Oavsett om man är för eller emot skulle det, tycker jag, vara klädsamt med lite reflektion kring både för- och nackdelar med detta från Ingela Nylund Watz sida.

Anf. 25 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för inlägget! Jag tycker att det var intressant på flera olika sätt. Jag tolkar det ändå välvilligt, som att statsrådet i någon mening erkänner behovet av att få en bättre kunskap om hur hushållens tillgångar ser ut, vilket skulle kunna vara av nytta vid både beslutsfattande och myndighetsutövning. Jag väljer alltså att tolka statsrådet positivt.

Den tråkigare delen av statsrådets inlägg handlar om att förminska debatten. Det är väl alldeles självklart att statsrådet, som sitter på verktyget att ta fram en proposition till riksdagen, har alla möjligheter att göra de avvägningar som statsrådet efterlyser från mig. Det är klart att om regeringen vill möta det behov som flera av remissinstanserna säger sig se, nämligen behovet av att skapa bättre underlag för beslutsfattande och myndighetsutövning, står det statsrådet fritt att lägga fram förslag för riksdagen som stämmer väl överens med de viktiga avvägningar som statsrådet tycker att man bör göra.

Jag inser att det finns svåra avvägningar i bland annat integritetsfrågorna, men det finns remissinstanser som säger att detta går att hantera. Jag har dock respekt för att detta är svåra frågor.

Men det är regeringen som håller i taktpinnen när det gäller detta. Antingen vill regeringen tillgodose det behov som våra tunga myndigheter Riksbanken och Finansinspektionen har flaggat för under flera år, eller så vill regeringen inte det. Jag tycker att det vore hederligt av statsrådet att i så fall säga: Nej, vi tycker inte att detta är något vi vill svara upp emot.

Jag och, tror jag, flera andra partier i denna kammare är beredda att föra seriösa diskussioner om en proposition där regeringen visar vilka avvägningar man vill göra. Jag tycker att det är rimligt att statsrådet på något sätt bemöter frågan om behovet av denna statistik i stället för att bara problematisera. Visst kan vi problematisera, men statsrådet sitter på verktygen för att lägga fram ett förslag i den riktning som efterlysts av flera av remissinstanserna och ursprungligen av Riksbanken.

Inlagan från Finanspolitiska rådet om behovet av att skapa bättre underlag för den ekonomisk-politiska analysen borde ändå stämma till eftertanke, så jag frågar återigen: Delar finansmarknadsministern de bedömningar som Finanspolitiska rådet gör om behovet av denna statistik?

Anf. 26 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Nu träffas vi här i kammaren i Sveriges riksdag, ett alldeles utmärkt format för att föra diskussioner. Man kan säga sitt hjärtas och sin hjärnas mening om olika saker, dessutom i ett publikt format så att svenska folket har möjlighet att ta del av vad man tycker och tänker.

Fru talman! Jag tycker kanske att Ingela Nylund Watz missar den chansen lite grann och är därför genuint nyfiken på vad Ingela Nylund Watz ser för olika typer av problem med att samla in alla data om alla människor i Sverige hela tiden. Jag skulle för ärendets fortsatta gång uppskatta att få höra vad som är Ingela Nylund Watz och Socialdemokraternas position när det gäller detta.

Hur mycket data tycker Ingela Nylund Watz att medborgarna själva ska behöva rapportera in? Ska man rapportera in hur långt man har kört sin bil varje år? Ska man rapportera in exakta förändringar man har gjort i sitt hem? Hur mycket ska i så fall automatiseras från deklarationer, bankkonton och företag? Hur stor sådan börda är Ingela Nylund Watz beredd att lägga över på olika typer av företag? Hur tycker Ingela Nylund Watz att dessa data ska samlas ihop och administreras? Hur ser Ingela Nylund Watz på riskerna ifall sådana data skulle läcka ut eller hamna i händerna på en person eller organisation som vi inte vill ska ha denna typ av data? Var är Ingela Nylund Watz beredd att dra gränsen? Varför tycker Ingela Nylund Watz att det är så viktigt att ha data om alla människor, alltid?

Vilka fördelar ser Ingela Nylund Watz med att ha data om hela befolkningen jämfört med att till exempel ha urvalsdata om en del av befolkningen? Det är ändå på grundval av urval merparten av forskning och undersökningar görs. Att ha individdata om varenda individ, alltid, är mycket ovanligt. Det skulle vara ett väldigt stort maskineri att driva. Hur skulle Ingela Nylund Watz väga för- och nackdelar med att ha ett heltäckande register, där vi samlar in all information om alla, alltid, respektive olika typer av datainsamling som ger ett statistiskt underlag som man kan analysera?

Hur ser Ingela Nylund Watz att penningpolitiken skulle vara annorlunda med data på detaljnivå om varje individ? Har Ingela Nylund Watz själv reflekterat över riksbankschefens och andras diskussioner kring data?

Vad är den egna reflektionen kring detta? Vad skulle genuint bli annorlunda om vi på detaljnivå visste hur långt man har kört med sin bil varje år, till exempel? Vilka andra typer av åtgärder ser Ingela Nylund Watz framför sig från Finansinspektionen eller andra myndigheter för att de vet saker i detalj om varje individ? Hur mycket skulle detta kosta att genomföra? Vad blir effekten jämfört med att till exempel ha ett urval att arbeta med?

I Sverige är vi kanske inte så betjänta av att ha ett stort bråk eller högt tonläge kring data- och statistikhantering. Men jag är genuint nyfiken på hur Ingela Nylund Watz ser på dessa avvägningar mellan olika saker. Eller handlar det bara om att kräva ett register över alla, alltid, med all information och inte vara nöjd med något annat, punkt slut? Hur ser Ingela Nylund Watz genuint på dessa olika typer av åtgärder? Det önskar jag få höra lite mer om.

Anf. 27 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för inlägget! Jag tycker att det är bra att statsrådet har pinpointat ett antal frågor som man behöver ta ställning till i samband med att man ska hantera utredningen. Jag förstår att det pågår ett stort arbete kring detta, och som jag sa i mitt tidigare inlägg har jag stor respekt för det – det finns många avvägningar att göra. Det handlar om integritet. Det handlar om hur långt man kan gå, vad det är för data, vem som ska göra det och hur stort ansvar man ska ha själv. En lång rad av de frågeställningar som statsrådet pekar på är helt relevanta. Jag hoppas verkligen att det blir ett genomarbetat förslag som kommer från statsrådet i en proposition framöver.

Jag har inte ambitionen att skrika efter ett register vilket som helst. Det jag är ute efter gäller att det under flera år har funnits önskemål från våra tyngsta myndigheter som hanterar den finansiella stabiliteten i Sverige. De har sagt att ett bättre statistiskt underlag som inte bara visar hushållens skuldsättning – den kan myndigheterna det mesta om – utan också kunde ge en vink om hur det ser ut på tillgångssidan skulle kunna spela en roll för deras riskbedömningar när det gäller den finansiella stabiliteten. Det är detta som är min bevekelsegrund.

Sedan har det tillsatts en utredning. Den utredningen ligger nu på statsrådets bord och är remissbehandlad. Jag utgår från att när statsrådet lägger fram en proposition till riksdagen har flera eller ganska många av de avvägningar som statsrådet säger sig behöva göra också gjorts. Då får vi ta diskussionen där. Om viljan finns är jag helt övertygad om att vi gemensamt kan se till att möta Riksbankens behov i detta avseende.

Anf. 28 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ingela Nylund Watz säger ”en vink”. Steget från ”en vink” till att kräva mikrodata om alla hushåll hela tiden är ganska långt. Då ska varje tillgång och varje förändring i ens liv registreras i en stor statlig databas.

Man kan vara för det ena eller andra, men det är en stor skillnad mellan att få en vink eller ett bättre beslutsunderlag och att alltid veta allt om alla. Då måste man samla in väldigt mycket data koncentrerat på ett ställe.

Fru talman! Möjligtvis kan man ställa sig lite frågande till Ingela Nylund Watz och Socialdemokraternas mycket stora intresse av att bygga en

central databas över alla människors tillgångar och förehavanden samtidigt som det helt gick dem förbi att ha kontroll över andra viktiga statliga funktioner. Jag tänker på gängkriminaliteten, migrationen, folkbokföringen och samordningsnumren.

Ingela Nylund Watz hade en central roll under de år då Sverige tappade kontrollen på en rad områden. Hur många samordningsnummer delades ut? Hur låg det till med folkbokföringen? Vilka människor vistades egentligen här i Sverige? Det kändes tydligen inte så viktigt för Socialdemokraterna att ta tag i detta. Men att veta allt om alla människors tillgångar har ett enormt värde. Här kan man fundera på vad som egentligen är drivkraften.

Det är inte okänt att Socialdemokraterna gång på gång återkommer till att man vill öka beskattningen. Nu vet jag inte exakt vad Ingela Nylund Watz själv tycker om förmögenhetsskatten, men olika förslag om att beskatta tillgångar mer har väckts från Socialdemokraterna. Man kan inte undgå tanken att avsikten är att detta register ska spela en helt annan roll, nämligen att människor ska beskattas hårdare och att man ska kunna återinföra en förmögenhetsskatt, något som en gång i tiden skapade mycket stora problem för Sverige. Jag är inte beredd att medverka till att bygga upp en sådan infrastruktur i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:257 om ökande skulder hos Kronofogdemyndigheten

Anf. 29 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ingela Nylund Watz har frågat finansminister Elisabeth Svantesson dels vilka slutsatser kring den ekonomiska politiken som statsrådet och regeringen drar av de ökande skulderna hos Kronofogdemyndigheten och om statsrådet avser att vidta några åtgärder utifrån sina slutsatser, dels vilka risker som ministern och regeringen ser med att fattigdomen och de ekonomiska klyftorna ökar i Sverige och hur ministern avser att agera för att motverka ökande klyftor.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Hushållen upplever nu en pressad ekonomisk situation till följd av flera faktorer, bland annat ökade levnadskostnader och stigande räntor. När ekonomin är sämre leder det ofta till att enskilda får svårare att betala sina skulder, och antalet personer som hamnar hos Kronofogdemyndigheten kan då öka. Det ökande antalet ärenden hos Kronofogdemyndigheten som Ingela Nylund Watz refererar till handlar om ansökningar om betalningsföreläggande för att få en skuld fastställd. Ett ökat antal sådana ansökningar är en indikation på att fler inte betalar sina skulder i tid.

När enskilda inte kan betala sina skulder innebär det ofta ett personligt lidande, men det kan också få negativa konsekvenser för samhället i stort. Regeringen tar det ekonomiska läget på största allvar och arbetar brett och långsiktigt för att dämpa inflationen och stötta de ekonomiskt mest utsatta hushållen. I budgetpropositionen för 2024 har regeringen bland annat föreslagit att den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget förlängs i ytterligare sex månader till och med den 30 juni 2024.

Även enskildas överskultsättning bör tas på stort allvar, och regeringen arbetar med frågorna på bred front. Överskultsättningsutredningen har lämnat ett betänkande som innehåller förslag som syftar till att minska överskultsättningen hos enskilda. Remitteringen av betänkandet har nyligen avslutats, och förslagen bereds nu i Justitiedepartementet. Regeringen kommer att fortsätta följa utvecklingen på konsumentkreditmarknaden och arbetar kontinuerligt för att säkerställa ett ändamålsenligt konsumentskydd. I sammanhanget kan nämnas att ett nytt konsumentkreditdirektiv nyligen antogs. Direktivet syftar bland annat till att stärka konsumenternas ställning på konsumentkreditmarknaden. Regeringen har tillsatt en utredning som ska bedöma hur direktivet bör genomföras i Sverige och som ska redovisa sitt uppdrag senast i oktober 2024.

Utöver detta kan jag nämna att regeringen även har gett Finansinspektionen det samlade näringsrättsliga tillsynsansvaret över konsumentkreditinstituten. Detta innebär en samlad tillsyn över kreditprövningar som görs av kreditgivare – kreditinstitut, bostadskreditinstitut och konsumentkreditinstitut – som står under Finansinspektionens tillsyn.

Anf. 30 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! En av de tidigare interpellationsdebatterna i dag kom att handla om att tjuvtitta på julklappar.

I Sverige är det så många hushåll som befinner sig i en så pressad ekonomisk situation just nu att många föräldrar, inte minst ensamstående mammor, känner julklappsskam. De har inte råd att bjuda sina barn eller vänner på en ordentlig julfest eller för den delen köpa julklappar. Jag vill bara ge detta som bakgrund till den här interpellationsdebatten.

I viss mån möter svaret faktiskt den frågeställning som jag har angående vilka slutsatser regeringen drar när det gäller den ekonomiska politiken. Regeringen menar ju, och detta står också i svaret, att den höga och ökande skultsättningen både kan leda till det personliga lidande som statsrådet nämnde och innebära negativa konsekvenser för samhället i stort. Jag är nyfiken på vilka negativa konsekvenser för samhället i stort det är som regeringen ser framför sig. Det får statsrådet gärna utveckla i sitt kommande inlägg.

Jag vill också ha sagt att jag tycker att det är bra att regeringen arbetar med frågan om överskultsättning. Jag ser fram emot förslag till riksdagen i närtid när det gäller detta. Det är också bra att regeringen arbetar med att stärka konsumentskyddet. Här kan vi nog bli väldigt eniga.

Men dessvärre tvingas jag konstatera att statsrådet inte alls ger något svar på min andra fråga om vilka risker regeringen ser med att fattigdomen och de ekonomiska klyftorna ökar i Sverige, vilket ju den ökade skultsättningen hos Kronofogden är ett tecken på. Jag undrar därför: Ser regeringen inga problem med detta, eller saknar regeringen vilja och förmåga att minska klyftorna?

Fru talman! Kronofogdemyndigheten bedömer att skulderna kommer att fortsätta öka också under 2024. Det är viktigt att se att detta är ytterligare ett symptom på att många hushåll i Sverige lever under väldigt hård press. När någon hamnar hos Kronofogden har personens ekonomiska bekymmer dessutom gått väldigt långt. Det skapar en stor oro och ett stort lidande.

Den 28 oktober uttalade sig Davor Vuleta, som är privatekonomisk talesperson på Kronofogdemyndigheten, i Aftonbladet. Han sa: Vi får in samtal från folk som aldrig haft med Kronofogdemyndigheten att göra tidigare.

Det är ett uttalande som pekar i samma riktning som det faktum att hjälporganisationerna vittnar om att de möter helt nya grupper människor i behov av basalt stöd i form av mat och kläder och att skolorna vittnar om att det går åt mer mat på måndagar och fredagar.

Tio års reallöneökningar har ätits upp av inflationen samtidigt som el- och matpriser har skjutit i höjden. Det finns hushåll i Sverige som inte klarar av att sätta näringsriktig mat på bordet till sina barn. Många bävar inför jul.

När dessa signaler blir så pass tydliga undrar jag: Ser regeringen att det behöver göras något åt den relativa fattigdomen och de ökade klyftorna, och vad vill regeringen i så fall göra?

Anf. 31 MATHIAS TEGNÉR (S):

Fru talman! Jag vill tacka Ingela Nylund Watz för att hon har skrivit denna viktiga interpellation, som handlar om överskuldsättningen i Sverige. Om jag blev glad över Ingela Nylund Watz interpellation blev jag snarare bekymrad över svaret. Statsrådet Wykmans svar är kort sagt oroande.

Enligt min uppfattning har vi en regering som inte agerar mot kostnadskrisen i samhället och som inte hjälper hushållen när det är som tuffast. Man agerar inte utan står i stället på hälarna.

Socialdemokratiska regeringar i Danmark och Spanien har visat att det går att bekämpa inflationen med en aktiv politik. Sätt press på bankerna och energibolagen! Var en nagel i ögat på livsmedelsjättarna! Det har fungerat i andra länder, men SD-regeringen avvaktar. Jag tror till och med att vice statsminister Ebba Busch här i riksdagens talarstol, i en interpellationsdebatt, förklarade att de inte agerade för att de inte var kommunister.

Antalet svenskar med skulder hos Kronofogdemyndigheten räknas i hundratusental. Runt en halv miljon svenskar har skulder hos Kronofogden, och antalet svenskar som har sådana skulder ökar. Överskuldsättningen innebär ett stort lidande och negativa konsekvenser för den enskilda men också för den enskildes närstående. Jag tror att det var Lunds universitet som konstaterade att runt 20 procent av de överskuldssatta har försökt ta sitt liv.

Överskuldssättningsutredningen kom med ett betänkande och ett antal förslag redan i slutet av sommaren, men just nu uppfattar jag att vi har en regering som drar fötterna efter sig. Då blir frågan: När kommer konkreta förslag? Jag undrar, precis som Ingela Nylund Watz: Avser regeringen att vidta åtgärder mot de ökande klyftorna i samhället i ljuset av den ökande skuldsättningen?

Anf. 32 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Interpellanten Ingela Nylund Watz försöker med viss framgång – det får ändå sägas – diskutera två frågor samtidigt. Båda är mycket viktiga. Den ena gäller problematisk skuldsättning. Det handlar inte om bolån och annat utan om den typ av skulder som kanske härrör från konsumtion och annat, där man i grunden saknar förmåga att betala.

Låt mig vara tydlig med att vi inte ska ha den typen av kreditgivning i Sverige.

Jag tycker att det är bra att Ingela Nylund Watz stämmer in i riktningen i fråga om de åtgärder som vidtas. Vi har pratat om några av dem här, och man kan förtydliga dem. Det handlar till exempel om att samla mer av tillsynen och kompetensen hos Finansinspektionen. Det har legat utspritt på olika myndigheter under den socialdemokratiska regeringen och tidigare. Det kan ha lett till att detta inte har skötts tillräckligt väl. Jag uppskattar att Ingela Nylund välkomnar denna riktning, som handlar om att samla ihop mer av kompetensen och tillsynen på ett ställe.

Vi ska inte ha en osund kreditgivning i Sverige. Jag kan diskutera hur ett antal olika åtgärder som tidigare har vidtagits har drivit på olika typer av skuldsättningsbeteenden. Vissa saker som den förra regeringen gjorde var mycket bra när det gäller att undvika detta, till exempel detta med att man som förstahandsalternativ inte ska erbjudas att betala på kredit. Här kan det finnas mer saker som behöver göras. Det handlar om att se över hur denna struktur ser ut.

Det är givetvis väldigt viktigt att vi har en effektiv tillsyn och att vi motverkar överskuldsättning i samhället brett. Det finns mycket att ta tag i när det gäller de trender som finns kring handel på nätet och konsumtion, till exempel detta med att man kan köpa nu och betala sedan. Detta driver ju in en hel del människor i mycket besvärliga situationer som de fastnar i under lång tid.

Jag uppfattar det som att Ingela Nylund Watz ställer sig bakom regeringens val av riktning på detta område. Det är bra. Vi kommer att återkomma framöver. Vi gör mycket. Vi kommer att återkomma med mer viktigt, så att säga, när det gäller att ta ned denna typ av skuldsättning.

Samtidigt, fru talman, kan man säga att det kan få mycket besvärande konsekvenser om man helt stänger möjligheten att få krediter. Det kan det få inte minst för de människor som har de minsta marginalerna och som någon gång emellanåt på helt legitima grunder kan behöva en kredit för att överbrygga ett problem som uppstått. Det är, återigen, en avvägning. Men vi ska vara mycket tuffa mot överskuldsättningen, och vi ska vara mycket tuffa mot och slå ned en osund kreditgivning i Sverige. Man ska inte kunna bevilja lån till den som inte kan betala tillbaka. Det är bra att vi arbetar gemensamt i den riktningen.

När det kommer till den ekonomiska utvecklingen generellt är vi i en mycket besvärlig situation. Det är hög inflation. Vi har en mycket orolig omvärld. Det är krig i vår närhet. Det är tufft för många av de länder som betyder mycket för svensk ekonomi, som Tyskland och Kina. Vi är mer skuldsatta i Sverige på hushållsnivå än vad man är i många andra länder. Vi har också hög skuldsättning i vår företagssektor, i vissa sektorer mer än i andra. Sammantaget sätter detta en stor press på svensk ekonomi.

Här vill det givetvis till att man agerar beslutsamt men också på ett varaktigt sätt. Att få ned inflationen är prioriterat, men det är självklart viktigt att vi nu också alltmer tar oss an arbetsmarknaden. I grunden är ju det bästa för att man ska ha en god, trygg och stabil hushållsekonomi att man har en egenförsörjning, ett jobb. Här vidtogs det under lång tid alldeles för få åtgärder. Det är viktigt att vi arbetar med detta. Många har hamnat permanent utanför arbetsmarknaden. Så ska vi inte ha det i Sverige.

Jag återkommer gärna mer till detta.

Prot. 2023/24:45
8 december

Svar på
interpellationer

Anf. 33 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Hela poängen, statsrådet, med att jag lyfter upp de ökande skulderna hos Kronofogden är att det är ett symptom på att något är trasigt i Sverige. Med det som utgångspunkt har jag ställt två frågor.

Den första frågan tycker jag att jag delvis har fått svar på, så den ska jag lämna därhän. Men sedan handlar det om den andra frågan. Som en följd av att vi ser att allt fler familjer och hushåll har det väldigt knapert och får svårt att klara räkningar och mat undrar jag: Ser regeringen några problem med att den relativa fattigdomen ökar i Sverige och att klyftorna ökar i Sverige?

Jag använder de ökande skulderna hos Kronofogdemyndigheten som ett exempel på att det är något som håller på att gå sönder i Sverige. Med regeringens prioriteringar i budgeten för innevarande år och för nästa år är det faktiskt så att det är hushållen som får ta den största smällen av kostnadskrisen. Och allra värst drabbas de som inte hade några marginaler, eller väldigt små marginaler, redan före krisen.

De flesta som arbetar med denna typ av frågeställningar menar att den relativa fattigdomen i Sverige kommer att fortsätta att öka de närmaste åren. Vad är då relativ fattigdom, som vi har i Sverige? Det betyder att andelen hushåll i Sverige med en inkomst som är lägre än 60 procent av snittet i Sverige och som lever med mycket låg ekonomisk standard har ökat i många kommuner. Klyftorna mellan människor ökar.

Mina frågor till statsrådet om vilka risker regeringen ser med de ökade skulderna hos Kronofogden, fattigdomen och de ökade klyftorna är ställda för att regeringen ska få en möjlighet att förklara hur man ser på den här situationen.

Så här ser jag på det: Ett samhälle med stora klyftor mellan människor skapar motsättningar och instabilitet. Därför borde de signaler som säger till oss att många hushåll i Sverige pressas väldigt hårt av kostnadskrisen få alla att tänka ett varv extra. Vad är det för samhälle som växer fram när klyftorna ökar?

Om man då lägger till att arbetslösheten nu ökar och att kommunerna tvingas till nedskärningar i skolan tycker jag att det är ganska enkelt att förstå att det kommer att göra någonting med Sverige. Sverige kommer att bli kallare och hårdare. Misstro och motsättningar kommer att öka i takt med att Sverige och många svenskar blir allt fattigare.

Som jag sa är de ökade skulderna hos Kronofogden ett symptom på att Sverige håller på att slitas isär. Jag tycker att det är viktigt att framhålla att de prioriteringar som regeringen gör innebär att hushållen får bära kostnadskrisen. Regeringen prioriterar nämligen höginkomsttagarna, lyxrenoveringar av bostäder och att avskaffa plastpåseskatten.

Det tycker jag är fel. Jag tycker att barnen, barnfamiljerna och lärarna är viktigare.

Anf. 34 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Låt mig återigen understryka att jag tycker att det är bra ju bredare samsyn det finns kring olika typer av åtgärder för att förhindra överskuldsättning. Det ska inte gå att låna ut pengar till människor som i grunden inte kan betala tillbaka dem. Även om behovet här och nu kan vara stort hos ett enskilt hushåll är det att göra dem en björntjänst. De

hamnar i varaktiga och ibland livslånga problem, precis som också beskrivs, med den egna hälsan och nära och käras hälsa som insats.

Ett viktigt exempel är att ökad skuldsättning hänger samman med ett överdrivet spelande. Spel är en sådan riskfaktor. Tidigare fanns det ett undantag som innebar att man fick sälja lotter per telefon utan skriftligt samtycke från den som köper. Kring alla andra varor behövde man ett skriftligt samtycke, men här undantogs Socialdemokraterna just lotter. Man skulle alltså kunna bli pådyvlat någonting på telefon som man sedan inte kunde hantera på samma sätt som andra varor.

Jag utgår från att Ingela Nylund Watz välkomnar den typen av förslag och åtgärder också. Det är klart att man inte ska kunna sälja på människor lotter på andra villkor än man säljer andra varor. Skriftlighetskrav är viktigt även där.

Här görs alltså en lång rad olika åtgärder inte minst på spelmarknaden för att minska risken för att hamna i olika typer av problemspelande.

Hushållen har det tyvärr tufft. Inflationen är en bidragande faktor till det. Att Sverige under lång tid har haft en låg bnp-tillväxt per capita är en annan. Problemet med våra exportmarknader, som Tyskland och Kina, är en tredje, och kriget som pågår liksom geopolitiska spänningar överlag är en fjärde.

Det här slår hårt mot ett land som Sverige, som så mycket lever av sin öppenhet och sin handel. Detta behöver hanteras kraftfullt.

När Ingela Nylund Watz och Socialdemokraterna bestämde valde de till exempel att avskaffa värnskatten, den skatt som betalades av dem med de högsta inkomsterna. Den här regeringen har valt en annan profil för sin politik. Vi sänker skatten på pensioner, och vi sänker skatten för människor med låga och medelhöga inkomster som går till jobbet.

I grunden är det så vi måste hålla ihop samhället: att alla människor som kan arbeta också går till jobbet. Här är det viktigt med förändringar i bidragssystemen. Här är det viktigt att fortsätta att göra det mer lönsamt att arbeta och att erbjuda fler verktyg och möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden för dem som står utanför.

Bidrag behövs, och bidrag kan hjälpa i olika svåra livssituationer. Men den permanenta, varaktiga sammanhållningen i ett samhälle byggs av väckarklockor som ringer och människor som går upp och arbetar, somnar trötta och sedan gör likadant nästa dag.

Alla dessa människor har en alldeles för svag röst i politiken, skulle jag säga. Jag och regeringen är gärna deras röst och vill att de människorna ska bli fler. Det är så vi håller ihop samhället varaktigt.

Jag förstår Ingela Nylund Watz bekymmer kring detta. År 2021, efter många år av socialdemokratiskt regerande, var Ginikoefficienten, alltså de ekonomiska skillnaderna, rekordstora i Sverige. Antalet människor som levde med varaktigt låg ekonomisk standard hade ökat med ungefär 17 procent.

Trots högkonjunktur efterlämnade man på grund av en reformlöshet stora problem i samhället. En del av dem har inte med ekonomin i sig själv att göra utan handlar om till exempel brottsligheten. De här stora hålen i olika typer av statlig verksamhet, till exempel brottsbekämpning, arbetar vi nu på att fylla igen, samtidigt som vi stärker arbetslinjen.

Prot. 2023/24:45
8 december

Svar på
interpellationer

Anf. 35 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Till slut fick vi ändå några ord från statsrådet om hur regeringen ser på vad som håller på att hända i Sverige med utvecklingen av den relativa fattigdomen och de ökade klyftorna. Jag delar naturligtvis statsrådets uppfattning att arbete är grunden till välbefinnande, så där är vi helt eniga.

Jag kan ändå inte låta bli att reflektera över på vilket sätt statsrådet och regeringen tar sig an frågeställningen att vi har en ökande relativ fattigdom och ökande klyftor i Sverige. Det blir liksom ett slags instrumentellt pratande om vilka faktorer som påverkar samhällsutvecklingen och väldigt lite om vilket eget ansvar man har som regering. Men som regering kan man faktiskt prioritera.

Jag är väl medveten om att utvecklingen av ojämlikheten i Sverige har pågått sedan 80-talet. Vi vill göra någonting åt det. Vi vill föra en helt annan politik. Därför lägger vi helt andra förslag än vad regeringen presenterar.

Vi vill inte att hushållen ska bära kostnadskrisen ensamma, med höga matpriser och höga elpriser. Vi tycker inte att det är rimligt att prioritera lyxrenoveringar av bostäder för redan rika människor. Vi tycker inte heller att det är rimligt att prioritera att sänka plastpåskatten när skolorna tvingas att skära ned och redan fattiga barn drabbas av en sämre skola.

Vi gör en helt annan prioritering och tar oss an problematiken med ökad fattigdom och ökade klyftor på ett helt annat sätt än regeringen. Regeringen verkar dessvärre blunda mer än se.

Anf. 36 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ingela Nylund Watz underskattar de problem som finns i Sverige. Ingela Nylund Watz underskattar de stora brister som den föregående regeringen lämnade efter sig.

Det går inte att förstå det på något annat sätt när Ingela Nylund Watz ställer våra allvarliga samhällsproblem mot en plastpåskatt. Det är brister i skolan, brister i polisen, människors mycket tuffa situation vad gäller den egna försörjningen, integrationsproblematiken, problemet med att vi inte klarar av att integrera invandrarna på vår arbetsmarknad och resursbrister i kärnan av de av våra verksamheter som är centrala för att välfärden ska fungera. Detta ställer Ingela Nylund Watz mot en plastpåskatt.

När man gör det har man förlorat proportionerna gällande de utmaningar Sverige möter. Det handlar om hot från omvärlden och om problem med våra grundläggande samhällsfunktioner. Det handlar om oordning i folkbokföringen och om brister när det gäller samordningsnumren. Det står inte i proportion till att avskaffa eller för den delen införa en åtgärd som inte är effektiv i miljöhänseende. Det är inte ett ärligt sätt att kommunicera med svenska folket.

Man kan vara för eller emot en plastpåskatt. Man kan tycka att vi ska vidta ineffektiva symbolåtgärder, eller också kan man vara emot dem. Personligen är jag emot dem. Men man kan inte ställa en sådan sak mot de problem Sverige möter. Vi har krig i vår närhet, och vi har många människor som står varaktigt utanför arbetsmarknaden. Vi har en kostnadsutveckling som tär på pensionärer och barnfamiljer så fort de går in i en matvarubutik. Vi har hög skuldsättning bland våra hushåll, vilket gör oss exponerade för räntehöjningar.

Det behövs proportioner i en diskussion om vilka åtgärder som står mot varandra. Den här regeringen avser att stärka arbetslinjen och sammanhållningen i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:45
8 december

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:228 om utländska studerande och forskare som vill komma till Sverige

Anf. 37 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jan Riise har frågat utbildningsministern vad han avser att göra för att studerande och forskare som man önskar ska komma hit ska kunna göra det och för att de som eventuellt är ute efter att utnyttja systemet hindras från att göra det.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringens mål för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation. Det är därför viktigt att Sverige har en stark attraktions- och konkurrenskraft som destinationsland för utländska forskare och studenter. Det är också angeläget att den aktuella gruppen ges möjligheter att långsiktigt bidra med sin kompetens i hela landet. Vi behöver därför skapa bättre förutsättningar för bland annat forskare att verka i Sverige.

Regeringen ser samtidigt allvarligt på missbruk av uppehållstillstånd för studier. Fusk och missbruk av systemet är oacceptabelt och måste naturligtvis motverkas.

Mot denna bakgrund pågår det för närvarande ett arbete inom Regeringskansliet för att ge en utredare i uppdrag att föreslå åtgärder som förbättrar förutsättningarna för utländska doktorander och forskare att verka och stanna kvar i Sverige. Avsikten är att det även ska göras en översyn av regelverket när det gäller uppehållstillstånd för studier. Syftet med det kommande uppdraget ska vara att stärka Sveriges konkurrenskraft som forskningsnation samt motverka att systemet med uppehållstillstånd för studier missbrukas.

Regeringen har därtill gett Migrationsverket och samtliga statliga universitet och högskolor ett gemensamt uppdrag att genomföra åtgärder som utvecklar och effektiviserar arbetet med att säkerställa att missbruk av uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning försvåras. Uppdraget samordnas av Migrationsverket och ska slutredovisas den 1 april 2024.

Jag följer detta arbete noga och avser att återkomma om det skulle bli nödvändigt med ytterligare åtgärder från regeringens håll.

Anf. 38 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Tusen tack för svaret, statsrådet!

Det var inte helt utan skäl som jag ställde interpellationen till just utbildningsminister Mats Persson. Jag ser frågeställningen mer som en utbildnings- och forskningspolitisk fråga med utvecklings- och konkurrensaspekter samt en migrationsdimension, medan svaret kanske snarare speglar en migrationsfråga med en forskningsaspekt. Det kan jag naturligtvis

leva med, eftersom svaret speglade båda delarna, men jag vill ändå stå kvar på min planhalva ett litet tag och fokusera på lärosätenas förutsättningar.

Jag råkar vara tjänstledig från Chalmers i Göteborg, och jag har varit engagerad i denna typ av forskningsprojekt, som bygger på samverkan med lärosäten i andra länder – ibland så långt borta som söder om Sahara. Även om det emellanåt har varit tidspress med visumansökningar har det i regel fungerat att få forskare och studenter till Sverige för studieutbyten, forskningsprojekt och konferenser till förmån och fördel för alla inblandade.

I somras blev jag dock kontaktad av en forskare och kursansvarig på Linnéuniversitetet som tog upp frågan om studenter som inte dök upp som väntat. Jag pratade med en del andra lärosäten, och det visade sig att mönstret var detsamma överallt. Jag har noterat att samma problem existerar även i Danmark och Storbritannien.

Till min glädje har Sveriges högskole- och universitetsförbund, SUHF, följt detta. De har sammanställt uppgifter från olika lärosäten i ärendet, så när inspielen gällande kommande forskningsproposition sammanställdes för någon månad sedan kunde jag notera att min skola – Chalmers – hade använt hela 2 sidor, av sammanlagt kanske 12–15, till att tala om vikten av detta. Jag hade tänkt citera ett par rader därifrån. Man skriver:

”För att Chalmers ska kunna vara ett universitet i världsklass krävs det att vi kan attrahera och rekrytera kompetenta, innovativa medarbetare från hela världen. Vi bidrar själva till detta med vårt goda och öppna samarbetsklimat över disciplingränser samt våra öppna och tillgängliga forskningsstrukturer.”

Det går ju att byta ut ”Chalmers” mot namnet på egentligen vilket lärosäte som helst. Detta är på något sätt ord och inga visor. Vi har attraktiva forskningsmiljöer och därmed också goda studentmiljöer. Det väger upp det som vi eventuellt kan ha på minussidan – språket är i regel inget stort problem, då de flesta talar god engelska, och vinterhalvåret verkar trots allt inte vara alltför avskräckande. Vi får inte tappa bort detta; det skulle kunna kosta oss massor av framtida arbetstillfällen.

Strax före sommaren i år publicerades i Storbritannien en undersökning om vad internationella studenter innebär för landet i ekonomiska termer. Då ska man veta att Storbritannien har tagit emot ett ganska stort, och ökande, antal studenter varje år – fram till dess att den nya Toryregeringen tog över och påbörjade en liknande förflyttning som här, det vill säga för att kraftigt minska migrationen till landet.

Rapporten har väckt väldigt stort uppseende därför att den pekar på att de studenter som påbörjade sina studier under 2021 kommer att generera uppemot 500 miljarder kronor – till en kostnad på runt 50 miljarder kronor. Det är alltså en utveckling med tio gånger insatsen. Om vi översätter detta till svenska förhållanden – vi både är färre och tar emot färre – skulle det vara ett plus på ungefär 20 miljarder. Det säger jag med reservation för all osäkerhet i siffrorna; jag kommer ändå från en högskola och måste därför nämna det. Men det är rätt mycket, så det kan inte råda någon tvekan om att detta är lönsamt.

Jag förstår att detta inte primärt är statsrådets bord, men jag undrar ändå om statsrådet delar min uppfattning och ser det på samma sätt som jag, det vill säga att våra lärosäten är avgörande för utvecklingen i vårt land.

Herr talman! Låt mig börja med att verkligen tacka för interpellationen, för detta är väldigt viktiga frågor. Jag tycker också att det är välkommet att Jan Riise lyfter alla relevanta perspektiv i sin interpellation, det vill säga behovet av att vi är en attraktiv forsknings- och studienation och å andra sidan vikten av att motverka fusk – vilket i sin tur också är en förutsättning för att vi ska kunna fortsätta vara attraktiva.

Låt mig förvissa Jan Riise om att alla i regeringen är väldigt måna om att Sverige ska vara attraktivt för kvalificerad och högkvalificerad arbetskraft, liksom för forskare och doktorander. Jag är personligen helt övertygad om att den typen av utbyte vi har på våra lärosäten är helt avgörande för att den intellektuella debatten och forskningen ska kunna utvecklas.

Tidöpartierna är också, av just detta skäl, överens om att undersöka behovet av särskilda regler för doktorander och forskare. Det pågår därför ett arbete i Regeringskansliet för att arbeta fram ett uppdrag som ska se över förutsättningarna för bland annat utländska forskare att verka i Sverige. Det finns en bakgrund här: dels ett ändrat försörjningskrav för permanenta uppehållstillstånd, dels att det har varit flera år av långa handläggningstider – även om jag nu konstaterar att de aktuella siffrorna innebär att den genomsnittliga tiden från ansökan till beslut är 93 dagar. För dem som får bifall är snittet 70 dagar, men det ser givetvis olika ut i olika kategorier.

Utredaren ska alltså föreslå åtgärder som förbättrar möjligheterna att attrahera och behålla utländska doktorander och forskare i Sverige men också göra en översyn av regelverket gällande uppehållstillstånd för studier. Syftet är att stärka Sveriges konkurrenskraft som forskningsnation, och jag hoppas kunna presentera det uppdraget inom kort.

Jag vill säga något ytterligare om handläggningstiderna. Handläggningstiderna för denna grupp har ju debatterats under lång tid. De påverkar naturligtvis universiteten och högskolorna, eftersom vissa ansökningar inte hinner handläggas i tid och eftersom lärosätena då inte kan fylla sina studieplatser för internationella studenter.

Som en åtgärd för att komma till rätta med detta utarbetar Migrationsverket nu tillsammans med flera lärosäten en gemensam strategi för att upptäcka tecken på studieavbrott som kan tänkas påverka en persons status för uppehållstillstånd. Migrationsverket bedömer att antalet förlängningsansökningar skulle minska om samtliga lärosäten skulle tillämpa en sådan strategi framöver, vilket även skulle kunna leda till att handläggningstiderna minskar. Planen är att detta arbete ska vara klart i april 2024.

En annan fråga som har tagits upp i debatten är att det är svårt för vissa att ha en utlandsvistelse under tiden som de bedriver studier. Jag vill påpeka att Migrationsverkets praxis för utlandsvistelser har ändrats. Möjligheten att vistas en längre tid utanför Sverige utan att man riskerar att få sitt uppehållstillstånd återkallat, så länge som vistelsen är en del av studierna, har utökats. Tidigare praxis innebar att ärenden om återkallelse öppnades även för väldigt seriösa studenter. Förändringen leder enligt Migrationsverket också till bättre användning av myndigheternas resurser, och därmed kan handläggningstiderna kortas.

Det pågår för närvarande en utredning om hur högkvalificerad arbetskraft kan främjas och vilka åtgärder som krävs för att attrahera talanger. Utredningen har ett brett uppdrag som också innefattar att se över hur man kan möjliggöra kortare handläggningstider. Utredningen ska redovisa sina

resultat senast den 31 januari, alltså efter årsskiftet. Här kan det absolut finnas skäl för regeringen att återkomma.

Anf. 40 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för utläggningen. Det gläder mig mycket att saker och ting händer och att statsrådet delar min oro för lärosätenas möjligheter att rekrytera och ta emot studenter och forskare. Det förekommer även problem i samband med konferenser, vilket ju är oerhört olyckligt i sig.

Någonstans kommer vi ned till att vi ser problemet men att det krävs verkstad. Jag har fått förklarat vilka tider som gäller, och det låter som att en del av detta skulle kunna vara på plats redan inför nästa hösttermin.

Min syn är kanske väl pragmatisk, men om en fjärdedel av uppehållstillstånden för studenter är felaktiga – denna siffra har ju varit uppe, även om vi inte har pratat om den här i dag – innebär ju detta att tre fjärdedelar är helt i sin ordning och att vi välkomnar dessa studenter och önskar att de kommer hit. Det är naturligtvis svårt att veta vilka som är vilka, men det är ändå en överväldigande majoritet som vi på ett eller annat sätt borde välkomna till Sverige och våra lärosäten.

Det är inte upp till mig att tala om hur detta ska gå till, utan jag säger bara att jag vill att det ska ske. Vad jag förstår ändrades regleringsbrevet till Migrationsverket av regeringen inför 2023 på så vis att verket skulle ägna lite mer tid och noggrannhet åt att bedöma de ansökningar som kom in, vilket med viss precision ledde till att det hela tog längre tid och att en del fick svar för sent. Det var helt enkelt så att svaren kom för sent. Även bland de tre fjärdedelarna av studenterna fanns det ett antal som såg sig tvungna att avboka sina studier här för att kunna få tillbaka de pengar som de hade lagt på kurserna. Det är ju lite olyckligt.

Om det dessutom är så, vilket har sagts, att våra utlandsmyndigheters kurirsändningar har en lägre frekvens på sommaren är det ju extremt olyckligt. Det borde ju vara en oerhört enkel åtgärd. Nu ska jag släppa allt det här med hur det ska gå till, för det är inte min sak. Jag tycker dock att det är uppseendeväckande att en del av dem som vill komma hit inte kan göra det på grund av att vi skickar post för sällan. Inte bara delar vi ut posten för sällan, utan vi skickar den för sällan. Detta borde ju gå att lösa.

Framför allt behöver vi, precis som statsrådet har sagt, minimera Migrationsverkets och andras handläggningstider för alla typer av tillstånd. Det finns en massa specialförhållanden för till exempel forskare, doktorander och studenter med väldigt korta anställningstider. Detta är en plåga för svenska forskare i Sverige. Man måste hitta ett system som passar för dem och en effektiv och smidig lösning för passkontroller i alla länder, så att människor inte behöver resa över halva världen för att visa upp sitt pass.

Min förhoppning är förstås att den av statsrådet aviserade utredningen – eller kanske till och med utredningarna – täcker in alla dessa aspekter och arbetar med en målsättning som gör att vi kan återta lite förlorad konkurrenskraft bland utländska studenter.

Min fråga är: Kan jag återkoppla till dem jag har haft kontakt med och säga att detta kommer att bli bättre och att det, kanske rent av före hösten, kommer ett förslag som svarar mot lärosätenas önskemål?

Herr talman! Svaret är ja. Jan Riise kan återkoppla och säga att vi gör allt vi kan för att korta handläggningstiderna. Det gäller också andra ärendekategorier där vi kämpar med alldeles för långa handläggningstider. Vi jobbar också mycket intensivt för att göra Sverige mer attraktivt för forskare, doktorander och studenter som vill komma hit och som har seriösa avsikter.

Jan Riise var ju inne på missbruket, och jag tänkte uppehålla mig lite vid det. Det finns sedan länge indikationer på att systemet för att studera i Sverige har missbrukats. Migrationsverket har enligt en rapport från förra året funnit starka indikationer på att det pågått ganska omfattande missbruk av uppehållstillstånd för studier genom att studenter har använt tillstånden när avsikten egentligen varit att arbeta. Vi har enligt min mening mycket generösa regler för internationella studenter vad gäller att arbeta vid sidan av studier.

Huvudorsaken till detta missbruk är enligt rapporten lagstiftningens utformning. Lagstiftningen begränsar inte hur mycket man kan jobba, och den ger möjlighet att ansöka om arbetstillstånd efter bara en termins studier – alltså en sorts spårbyte. Detta leder till att personer vars främsta avsikt är att arbeta i Sverige i stället ansöker om uppehållstillstånd för studier, eftersom regelverket för detta är relativt generöst.

Låt mig bli lite mer konkret. Migrationsverkets rapport visar att enbart en dryg tredjedel av de pakistanska masterstudenterna i Sverige ansökte om uppehållstillstånd för studier för att gå det andra året på sin tvååriga utbildning. Nästan en tredjedel ansökte i stället om tillstånd för att arbeta.

En annan orsak till att systemet missbrukas är att vissa lärosäten inte lägger tillräckligt fokus på att attrahera studenter med en uppriktig avsikt att studera när de rekryterar internationella studenter. Även Sveriges universitets- och högskoleförbund har, som Jan Riise nämnde, noterat brister i lagstiftningen som gör det enkelt för sökande utan studieavsikter att söka sig till ett svenskt lärosäte i syfte att få uppehållstillstånd i Sverige.

Utöver de brister som Migrationsverket har uppmärksammat har SUHF pekat på att möjligheten för medföljande familjemedlemmar och personer som efter en termins studier beviljas uppehållstillstånd på annan grund, till exempel arbete, att studera avgiftsfritt kan utgöra ett incitament till fusk.

Riksrevisionen har i en granskningsrapport noterat vissa brister i systemet med uppehållstillstånd för studier. Man beslutade i november 2023 att genomföra en granskning om tredjelandsstudenter i högskolan. Inom ramen för denna granskning kommer Riksrevisionen att granska om systemet med antagning och organisering av utbildningen för tredjelandsstudenter fungerar effektivt.

Vi jobbar på båda sidorna här. Detta har varit en viktig del av vårt regleringsbrev. Vår avsikt är inte att detta ska förlänga handläggningstiderna, utan vi tror, som jag förklarade i mitt förra inlägg, att det i förlängningen kan leda till kortare handläggningstider på grund av att man tidigt identifierar de uppehållstillstånd för studier som bör dras in. Därmed får man heller inte några förlängningar avseende dessa individer.

Eftersom Jan Riise nämnde passkontrollerna vill jag slutligen säga att detta är ytterligare en situation där vi måste göra en avvägning mellan potentiellt fusk och att försöka ha en smidig ansökningsprocess. Därför har regeringen gett Migrationsverket i uppdrag att underlätta för studenter att visa upp sitt pass i original, vilket numera är ett krav. Därför har detta gjorts på exempelvis den amerikanska västkusten, vilket jag tror att Jan Riise nämnde i sin interpellation.

Anf. 42 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaren.

Jag avrundar med att än en gång understryka hur angeläget det är att kunna ta emot studenter, doktorander och andra forskare, både för Sverige som land och för våra universitet och högskolor.

Statsrådet berörde att det finns en farhåga om att studenter kan förespeglas en utbildning och sedan, utan att själva vara initiativtagare, tvingas arbeta under usla villkor. Detta ska vi givetvis inte heller ha.

För egen del ser jag gärna också större möjligheter att utöka utbytet med låginkomstländer, vilket jag nämnde i början. Det är möjligen en form av bistånd men ett värdefullt sådant som kan betyda mycket. När vi höll på med detta visade det sig att enskilda forskare och doktorander som kom hit även involverade sina kollegor på hemmauniversiteten, och plötsligt genomfördes en relevant utvecklingsforskning i samarbete med internationella grupper. Det är olyckligt att finansieringen av detta har dragits in. Det sista som hände innan jag fick ta tjänstledigt för att komma hit till riksdagen i september förra året var att jag fick ett litet bidrag för att utveckla ett projekt tillsammans med ett nigerianskt universitet.

Slutligen: Akademien driver forskningen vidare genom bland annat konferenser, och då är det viktigt att gästande forskare, som kanske bara kommer för några dagar, får sina visum i tid och därmed har möjlighet att boka resor.

Det blev kanske lite mer om akademien än om migration som utgångspunkt. Jag ser fram emot att fortsätta diskussionen, och jag kommer givetvis att följa arbetet.

Anf. 43 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag tackar återigen Jan Riise för en viktig interpellation och för att ledamoten tar upp den här angelägna frågan.

Jag tror att vi i grunden är överens om mycket, och så är det inte alltid för Moderaterna och Miljöpartiet i migrationspolitiken. Jag konstaterar dock att vi här har liknande ambitioner, och jag kan garantera Jan Riise att vi ska göra allt vi kan, både jag inom mitt ansvarsområde och statsrådet Mats Persson inom sitt ansvarsområde, för att säkerställa att Sverige är attraktivt för internationella talanger som vill komma hit för att forska och studera.

Till sist: Om jag inte återkommer till kammaren före jul vill jag passa på att önska talmanspresidiet och ledamöterna en riktigt god och förhoppningsvis lugn jul.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2023/24:45
8 december

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 december

2023/24:356 Vapenamnesti

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:357 Regeringskansliets lönedirektiv

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2023/24:358 Minskade resurser till arbetet med folkbokföring

av *Peder Björk* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 11.21.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 10 anf. 37 (delvis)

och

av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Meddelande om återrapporering från Europeiska rådets möte den 14–15 december	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:183 om superdepartement och nationell strategi för norra Sverige	1
Anf. 1 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	1
Anf. 2 SERKAN KÖSE (S)	3
Anf. 3 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	4
Anf. 4 SERKAN KÖSE (S)	5
Anf. 5 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	6
Anf. 6 SERKAN KÖSE (S)	7
Anf. 7 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	7
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:223 om minskade anslag för brottsförebyggande åtgärder i utsatta områden	8
Anf. 8 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	8
Anf. 9 TERESA CARVALHO (S).....	9
Anf. 10 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	10
Anf. 11 TERESA CARVALHO (S).....	11
Anf. 12 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	12
Anf. 13 TERESA CARVALHO (S).....	13
Anf. 14 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	13
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:245 om utrikes födda kvinnors sysselsättningsgrad	14
Anf. 15 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	14
Anf. 16 SOFIA AMLOH (S).....	15
Anf. 17 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	15
Anf. 18 SOFIA AMLOH (S).....	16
Anf. 19 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	17
Anf. 20 SOFIA AMLOH (S).....	18
Anf. 21 Arbetsmarknads- och integrationsminister JOHAN PEHRSON (L)	18
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:256 om underlag för sambhållsanalys och finansiell stabilitet	19
Anf. 22 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	19

Anf. 23	INGELA NYLUND WATZ (S).....	19	Prot. 2023/24:45
Anf. 24	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	20	8 december
Anf. 25	INGELA NYLUND WATZ (S).....	21	
Anf. 26	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	22	
Anf. 27	INGELA NYLUND WATZ (S).....	23	
Anf. 28	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	23	
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:257 om ökande skulder hos			
	Kronofogdemyndigheten	24	
Anf. 29	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	24	
Anf. 30	INGELA NYLUND WATZ (S).....	25	
Anf. 31	MATHIAS TEGNÉR (S).....	26	
Anf. 32	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	26	
Anf. 33	INGELA NYLUND WATZ (S).....	28	
Anf. 34	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	28	
Anf. 35	INGELA NYLUND WATZ (S).....	30	
Anf. 36	Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	30	
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:228 om utländska			
	studerande och forskare som vill komma till Sverige	31	
Anf. 37	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	31	
Anf. 38	JAN RIISE (MP).....	31	
Anf. 39	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	33	
Anf. 40	JAN RIISE (MP).....	34	
Anf. 41	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	35	
Anf. 42	JAN RIISE (MP).....	36	
Anf. 43	Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	36	
§ 11 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....			
§ 12 Kammaren åtskildes kl. 11.21.....		37	